

Mål och budget

Planperioden 2016-2018

Innehållsförteckning

Förord.....	3
Beskrivning av dokumentet.....	4
Del 1 Vision, styrmodell och omvärldsanalys	5
Landstingets vision.....	6
Landstingets styrmodell.....	8
Omvärldsanalys	11
Del 2 Landstingets fem strategiska perspektiv	18
Medborgarperspektivet	19
Personalperspektivet	26
Process- och förnyelseperspektivet	30
Miljöperspektivet	36
Ekonomiperspektivet	39
Strategiska budgetsatsningar 2016	42
Sammanfattning strategiska mål	43
Landstingets övergripande indikatorer	44
Del 3 Ekonomiska förutsättningar.....	45
Ekonomiska förutsättningar	46
Del 4 Landstingets politiska organisation	56
Landstingsfullmäktige	57
Landstingsstyrelsen	58
Nämnden för primärvård	66
Nämnden för kultur, utbildning och friluftsverksamhet.....	67
Gemensamma nämnder - Samrådsorgan	69
Bolag och förbund	72
Ägardirektiv 2016-2018 för Vita Huset i Nyköping AB.....	73

KOALITIONEN

Sörmlänningarnas rätt till en jämlik hälso- och sjukvård utifrån behov är grunden för Folkpartiets, Miljöpartiets, Centerpartiets och Socialdemokraternas budget 2016 med tillhörande flerårsplan för 2017-18. Budgetdokumentet tar sin utgångspunkt i målformuleringen att Sörmland ska vara Sveriges friskaste län 2025. Under planperioden ska landstingets inriktningsdokument Framtidens hälso- och sjukvård uppdateras och utvecklas för att ytterligare stärka målformuleringen.

För partierna i Koalitionen är frågan om barn och ungas hälsa prioriterad. Ohälsan bland unga människor är hög och många upplever det som svårt att få det stöd och den hjälp som behövs. Särskilda rådgivningsmottagningar ska öppnas i varje länsdel för att stödja det arbete som bedrivs av ungdomsmottagningar, skolhälsovården och inom barn- och ungdomspsykiatri. Målet är att minska den psykiska ohälsan bland våra barn och unga och att bidra till att barn ska känna att den hjälp man behöver finns att få. Koalitionens satsning på barn och unga sträcker sig över hela planperioden.

En effektiv organisation är avgörande för att vi även i framtiden ska kunna erbjuda en patientsäker hälso- och sjukvård med god kvalitet och korta väntetider i hela länet. Vi vet att landstingets medarbetare varje dag gör ett fantastiskt arbete för sörmlänningar i behov av vård och stöd. Vi vet också att de utför detta livsviktiga arbete i en organisation som har brister både vad gäller effektivitet, planering och uppföljning. Därför kommer huvuduppgiften för den kommande planperioden vara att utveckla en effektivare och smartare uppbyggd organisation med tydlig budgetuppföljning ned på lägsta verksamhetsnivå. Hälso- och sjukvården utvecklas ständigt med nya behandlingsmetoder och ny teknik som möjliggör bättre patientmöten. Landstinget Sörmland ska ha en ledande roll i denna utveckling genom en fortsatt utveckling av personcentrerad vård, utveckling av nya e-tjänster och ett närvårdskoncept som inkluderar hela länet. En särskild satsning görs på den nära vården med utökning av mobila team samt fler läkare och psykologer på länets vårdcentraler.

Landstinget Sörmland är inte bara hälso- och sjukvård. Ett av uppdragen är att ansvara för kollektivtrafiken i länet. Med goda kollektiva resmöjligheter skapar vi förutsättningar för en enkel och naturlig arbetspendling samtidigt som vi värnar miljön och minskar klimatpåverkan. När länsbussarna under planperioden byts ut ska de bytas mot bussar som drivs av miljövänliga drivmedel. Samtidigt genomför vi en kraftig sänkning av priset på läns månadskortet för att ytterligare stimulera till ett ökat resande med tåg och buss inom länet. Den regionala kollektivtrafiken ska även sammankopplas genom ett gemensamt biljettsystem i hela Mälardalen.

Folkpartiet, Miljöpartiet, Centerpartiet och Socialdemokraterna är fast beslutna att möta framtiden med optimism och handlingskraft. En effektiv och tillgänglig hälso- och sjukvård baserad på patientsäkerhet och hög kvalitet ska tillsammans med landstingets övriga verksamheter bidra till att ge sörmlänningarna goda förutsättningar att utvecklas och leva i vårt län.

Åsa Kullgren
Socialdemokraterna

Mattias Claesson
Centerpartiet

Ann-Sofie Jacobsson
Miljöpartiet

Fredrik Lundgren
Folkpartiet

Beskrivning av dokumentet

Landstingsfullmäktige i Landstinget Sörmland ger med sitt beslut om landstingets Mål och budget 2016 med tillhörande flerårsplaner 2017 och 2018 förutsättningar för styrelser, nämnder, förvaltningar och bolag att bedriva verksamhet genom att ställa ekonomiska resurser till förfogande. I budgeten anges också de restriktioner som verksamheterna har att verka inom. Ytterst är det budgetramen som sätter gränsen för vilken omfattning landstingets verksamhet kan ha.

Landstingsbudgeten är landstingets viktigaste styrdokument och anger färdriktningen på såväl kort som lång sikt. Landstingsbudgeten är överordnad landstingets övriga styrdokument och anger den övergripande inriktning som ska gälla för samtliga verksamheter under den aktuella planperioden. Landstingsbudgeten är den styrande länk som binder samman de strategiska målen med den operativa verksamheten. Landstingsbudgeten är vägledande och styrande ifråga om verksamhetens inriktning, omfattning och kvalitet.

Avsnitten i budgeten följer principerna för balanserad styrning, vilket innebär att den är formulerad i fem perspektiv: medborgarperspektivet, personalperspektivet, process- och förnyelseperspektivet, miljöperspektivet och det ekonomiska perspektivet. Därutöver redovisas landstingets övergripande vision och de grundläggande värderingar och gemensamma förhållningssätt som utgör basen för all verksamhet och personalens arbete.

En beskrivning av ekonomiska förutsättningar samt respektive styrelses och nämnds verksamhet finns i slutet av dokumentet.

Del 1

Vision, styrmodell och omvärldsanalys

Landstingets vision

Det öppna landstinget – För jämlik hälsa och levande kultur i en hållbar, livskraftig region

Landstinget Sörmland verkar för varje persons rätt till god hälsa, kultur och utbildning. Alla människor har lika rättigheter och bemöts utifrån sina förutsättningar.

Det öppna landstinget

Varje människa är lika i värde och värdighet. Att vara öppen förpliktigar. Landstinget välkomnar mångfalden och är öppet för alla utan åtskillnad. Demokratiarbetet bedrivs på sörmlänningarnas villkor och riktar sig särskilt till dem som annars inte kommer till tals.

En demokratisk värdegrund innebär att människors integritet respekteras och att diskriminering aktivt motverkas. Arbetet mot diskriminering är mer ambitiöst, och har ett bredare perspektiv, än de grunder som anges i lagstiftningen.

Landstinget är tillgängligt för alla och bjuder in till delaktighet. Alla kan ta del av och påverka landstingets verksamheter. Den goda dialogen präglas av ödmjukhet och sker på många olika mötesplatser.

Jämlik hälsa

Landstinget verkar för varje persons rätt till bästa möjliga hälsa och arbetar för att hälsan i befolkningen ska vara jämlik. Att främja god och jämlik hälsa och förebygga sjukdom är en grundläggande uppgift. Den som har det största behovet av vård ges företräde.

Alla ges förutsättningar att uppnå bästa möjliga hälsa. Varje person har rätt att leva ett självständigt liv, vara delaktig i samhället och själv bestämma hur vardagen ska formas. Var och en har frihet att välja var och hur vården ges utifrån det utbud som erbjuds.

Hälso- och sjukvården håller hög kvalitet och baseras på bästa tillgängliga kunskap. Helhetssyn, tillgänglighet och gott bemötande skapar trygghet, förtroende och tillit.

Levande kultur

Kultur och kunskap gör att människan växer och har viktiga egenvärden. Varje person har rätt och möjlighet att ta del av och utveckla kulturen. Landstinget medverkar till en aktiv utveckling av folkbildningen i Sörmland.

Landstinget verkar för ett brett utbud av kulturaktiviteter och vänder sig särskilt till människor som inte tidigare tagit del av kulturen och kulturarvet.

Hållbar utveckling

Landstinget främjar en utveckling som är långsiktigt ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar, vilket är viktigt för att utjämna sociala orättvisor och värna miljön för framtida generationer.

Landstinget bedriver ett framgångsrikt arbete för att minimera negativ påverkan på miljön och klimatet. Utsläpp till miljön är så små som möjligt.

Livskraftig region

Nya människor och goda idéer utvecklar hela Sörmland i en livskraftig och offensiv region. Samarbete med andra i vår närhet ger framgång. Landstinget medverkar till att skapa hållbar tillväxt så att fler människor får arbete och utbildning och väljer att bo i Sörmland.

Landstingets styrmodell

I en demokratiskt styrd organisation är det av central betydelse att politiska beslut ger ett tydligt avtryck i verksamheten. Rollfördelningen mellan politiker, tjänstemän och verksamhet ska vara tydlig.

För detta ändamål krävs en tydlig och enhetlig metod för att styra landstingets komplexa och omfattande verksamhet. Processen kan beskrivas som ett system med landstingets vision på en övergripande nivå och som genomsyrar efterföljande led i processen: strategiska mål, indikatorer och målvärde, handlingsplaner och aktiviteter. Först tecknas de stora dragen och allt eftersom processen fortskrider fylls fler detaljer i. Styrmodellen ger dels en enhetlig vokabulär för de olika momenten av genomförandet, dels en grund för uppföljning och utvärdering.

Balanserad styrning

Den styrmodell som Landstinget Sörmland tillämpar är balanserad styrning. Den balanserade styrningen är en strukturerad metod som ger förutsättningarna att styra mot och följa upp de landstingsövergripande mål som Landstingsfullmäktige fastställt som strategiskt viktiga och därigenom skapa en tydlig styrningslogik som sträcker sig från politik till praktik. Balanserad styrning syftar till att förbättra styrningen och uppföljningen av de strategiska målen, utveckla en helhetssyn på verksamheten, skapa en större kännedom och förståelse för verksamhetens uppdrag samt öka möjligheten till delaktighet och ansvarstagande i hela organisationen. För att skapa balans i budgeten och för att kunna bedöma konsekvenserna av de strategiska målen görs en utförligare beskrivning av valda mål utifrån följande fem perspektiv:

- Medborgarperspektivet
- Personalperspektivet
- Process- och förnyelseperspektivet
- Miljöperspektivet
- Ekonomiperspektivet

Medborgarperspektivet är överordnat och strategierna i övriga perspektiv ska understödja måluppfyllelsen i medborgarperspektivet.

Landstingets styrmodell

Perspektiven bryts i landstingsbudgeten ner till strategiska mål. Dessa är övergripande och gäller landstingets samtliga verksamheter. I landstingsbudgeten fastställs även vissa landstingsövergripande indikatorer. Därutöver beslutar styrelser och nämnder om egna indikatorer vars syfte är att påvisa hur de strategiska målen ska uppnås.

I nämndbudget anges målvärden till indikatorerna för det egna ansvarsområdet. Indikatorer och målvärde ska vara tydliga och mätbara samt möjliga att följa upp. Målvärden bryts i sin tur ner i handlingsplaner och aktiviteter, vilka stödjer de strategiska målen.

Måluppfyllelsen ska återrapporteras kontinuerligt i delårsrapporter samt årsredovisning av styrelser och nämnder. Samtliga verksamheter ska skriva sina budgetar och verksamhetsberättelser enligt strukturen i balanserad styrning.

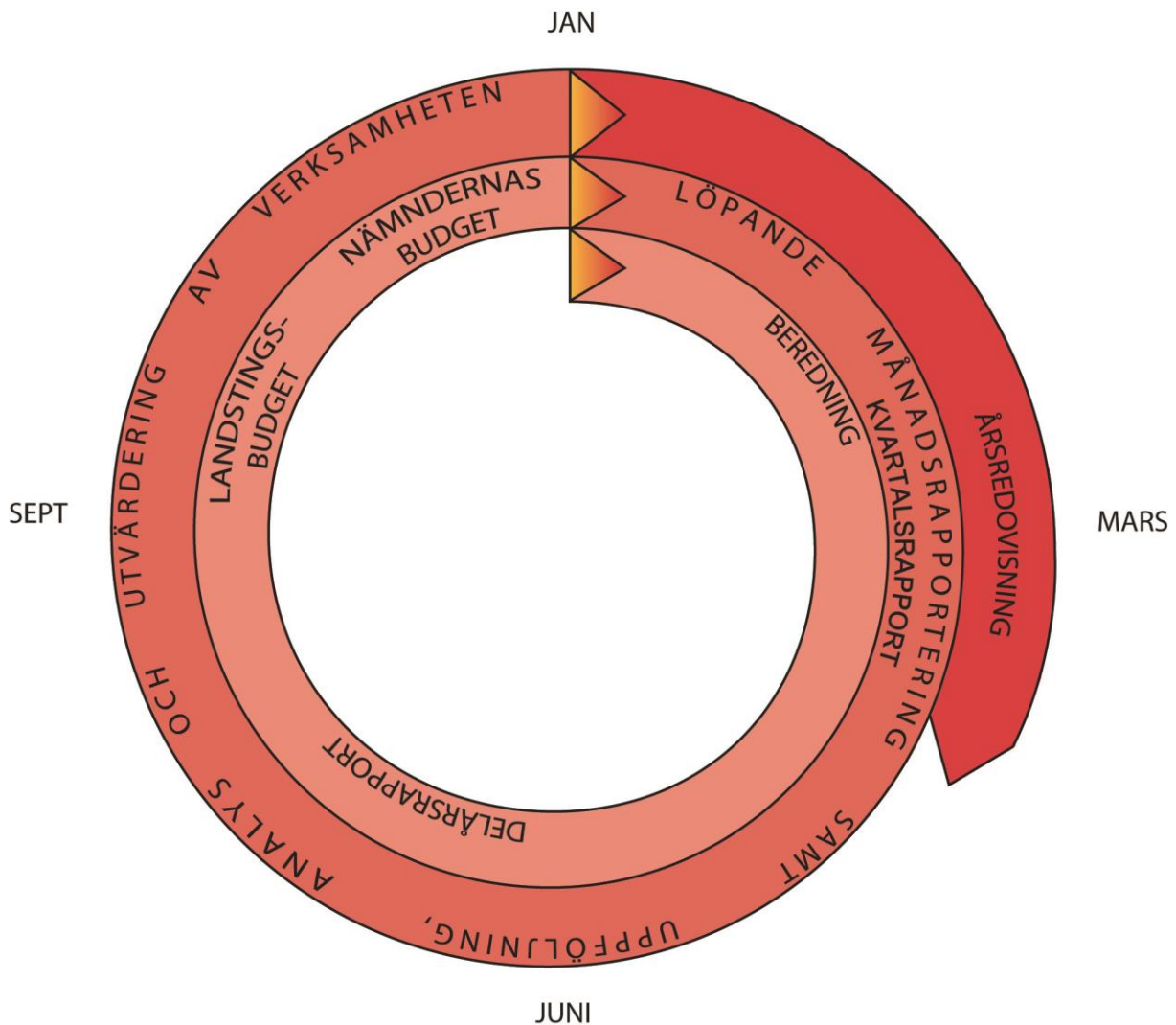
Landstinget strävar efter att även landstingets hel- respektive delägda bolag, beredningar, medlemsförbund etc. ska återrapportera enligt styrmodellen.

Landstingets styrmodell

Planering och uppföljning

Planeringsprocessen består av arbetsmoment och dokument för styrning och uppföljning av verksamheten under ett specifikt verksamhetsår. Processen för varje verksamhetsår löper cirka 2 år och 4 månader, från att planeringsförutsättningar för landstingsbudgeten presenteras till att årsredovisningen för det aktuella året fastställs i landstingsfullmäktige. Budgetprocessen utformas i enlighet med det av Landstingsfullmäktige beslutade reglementet för planering och uppföljning.

Omvärldsanalys

Medborgarperspektivet

Befolkningen i Sörmland

Befolkningen i Sörmland är idag drygt 280 000 personer och den förväntas öka med i genomsnitt 2 000 personer varje år fram till år 2025. Sörmlänningarna kommer då att vara drygt 300 000 personer, vilket är 10 procent fler än idag. Till största delen består befolkningsökningen av att personer invandrar till Sverige. De äldre är den befolkningsgrupp som ökar mest. Gruppen äldre än 80 år förväntas öka med 42 procent fram till år 2025, eller med 6 400 personer. Det är denna åldersgrupp som har störst behov av hälso- och sjukvård. Sörmlänningarna lever allt längre och är friskare under fler år i livet. I framtidens hälso- och sjukvård är det hälsofrämjande och förebyggande arbetet samt möjligheter till egenvård en förutsättning för att resurserna ska räcka till.

Hälsoläget i Sörmland

Folkhälsan i Sörmland har under en lång tid förbättrats men på en lägre nivå jämfört med riket. Ungefär sju av tio sörmlänningar uppger att deras allmänna hälsa är bra eller mycket bra, vilket är något lägre resultat än i riket. Det är många faktorer som påverkar folkhälsan, demografin och de socioekonomiska förutsättningarna, konjunkturer, arbetsmarknad och regionala förutsättningar påverkar likväl som befolkningens levnadsvanor.

Det finns tydliga exempel inom den svenska hälso- och sjukvården där ojämlikheten i hälsan ökar mellan olika grupper. Dödligheten i hjärt- och kärlsjukdomar minskar men är fortfarande högre hos personer med lägre utbildning. Skillnaderna i insjuknande och överlevnad för de tolv vanligaste cancerformerna är större mellan socioekonomiska grupper än mellan regioner. Män och utlandsfödda har högre dödlighet i behandlingsbara sjukdomar än kvinnor och svenskfödda.

Medellivslängden har under många decennier ökat både i Sverige och i Sörmland och ett stort antal hälsoproblem har minskat eller till och med försvunnit. Samtidigt leder nya livsstilar och livsförutsättningar till att en annan ohälsa kan uppstå, till exempel ökar den psykiska ohälsan. Med tiden uppstår nya livsstilsrelaterade sjukdomar som kan vara svåra att förutse vilket gör det svårt att möta nya behov hos befolkningen.

	Sörmland		Riket	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Andel med eftergymnasial utbildning, 2014	32 %	23 %	39 %	31 %
Andel 75 år och äldre, 2014	11 %	8 %	10 %	7 %
Andel dagligrökare, 2012	13 %	14 %	12 %	11 %
Andel överviktiga, 2012	47 %	61 %	42 %	56 %
Andel med bra eller mycket bra hälsotillstånd, 2012	67 %	73 %	71 %	75 %
Andel som besväras av ångslan, oro eller ångest, 2012	36 %	25 %	38 %	24 %

Källor: SCB, Hälsan i Södermanland, version 150529

En förändrad patientroll

Landstinget kommer att möta fler och nya krav från allt rörligare och mer informerade patienter. Sörmlänningarna har allt högre förväntningar på tillgänglighet, kvalitet och bemötande i hälso- och sjukvården. De vill kunna välja och har kunskap om valfrihet inom hälso- och sjukvården samt efterfrågar information inför sina val. Som patienter vill de vara alltmer delaktiga i sin vård och behandling.

Den nya patientlagen innebär att patientens ställning stärks genom att patientens integritet, självbestämmande och delaktighet främjas. De förändringar som ökad patientmakt innebär kommer ha stor betydelse för landstinget. Patienten har rätt att välja primärvård och öppen specialistvård var patienten vill i landet. Patienten har också rätt till delaktighet i vården och behandlingen. Hur den nya lagen kommer att påverka landstingets verksamheter är svårt att uppskatta i nuläget. I och med att allt fler utnyttjar sina valmöjligheter måste Landstinget Sörmland konkurrera med andra landsting och privata vårdgivare.

I planeringen av hälso- och sjukvården måste hänsyn tas till förändrade patientströmmar in och ut ur länet. Det ställs också större krav på information till patienten där vårdgivare, vårdlandsting och hemlandstinget gemensamt måste försäkra sig om att patienten blivit informerad om de tjänster och behandlingsalternativ som erbjuds, samt om väntetider och vårdgaranti.

Möjligheterna att delta i sin egen vård blir allt större. För många finns goda grunder för att de får ta ett större egenansvar. Hälso- och sjukvården kan dock inte ha samma förväntningar på delaktighet på alla patienter. Det är individens egna förutsättningar och resurser som har störst betydelse för resultatet av insatserna från hälso- och sjukvården. En personcentrerad jämlik hälso- och sjukvård innebär att anpassa bemötande, vård och behandling till de villkor som finns relaterat till patienters personliga egenskaper och förutsättningar. Genom en personcentrerad hälso- och sjukvård har landstinget möjlighet att styra mot en mer jämlik hälsa hos befolkningen. Att göra jämlikt innebär därför ofta att göra olika för att tillgodose människors specifika behov och förutsättningar.

E-hälsa

Trenden inom digitaliseringen av samhällsfunktionerna är att tjänsterna allt mer utgår ifrån individens behov. Det blir allt vanligare att medborgare både lämnar och får information genom självbetjäningstjänster. Mobila lösningar är nu en naturlig del i vardagen för våra medborgare som möjliggör för patienten att få allt mer hälso- och sjukvård på distans. Patienten kan själv samla information om och analysera sitt hälsotillstånd. Dessa tjänster bidrar till att patienten eller anhörig lättare blir en del av processen och en aktör i hälso- och sjukvården. Samlingsbegreppet e-hälsa kommer på sikt bli en naturlig och integrerad del av landstingets tjänster där invånare och patient ges stora möjligheter att interagera på ett annat sätt än vad som idag är möjligt.

Kommunikation med medborgarna

En av landstingets stora utmaningar är att vinna sörmlänningarnas förtroende för hälso- och sjukvården. De har idag ett lägre förtroende för hälso- och sjukvården än genomsnittet i riket. Förtroendet för hälso- och sjukvården har sjunkit generellt i Sverige i olika mätningar och bilden av sjukvården har förändrats.

Förändrade medievanor hos befolkningen kan medföra svårigheter när landstinget ska kommunicera med hela befolkningen. Dagstidningarna har tappat i betydelse och TV har fått konkurrens av så kallade streamade on-demand tjänster. Landstinget Sörmland kommer i framtiden behöva finnas i allt fler kanaler för att nå sina målgrupper.

Personalperspektivet

Rekrytering av personal

En av de största utmaningarna för landstinget är att rekrytera, kompetensutveckla, behålla och att på bästa sätt tillvarata befintlig personal. Det råder idag brist på personal inom såväl vården som administrativ personal i hela landet.

De förutsättningar som Landstingets själv skapar är självklart den viktigaste faktorn men det är också många olika yttre faktorer som påverkar personalsituationen. Demografisk utveckling, utbildningar, tekniska utveckling, kollektivtrafik och ekonomiska förutsättningarna är i olika grad betydande för landstingets personalförsörjning.

Konkurrensen om hälso- och sjukvårdspersonal leder till att lönerna stiger. Lönenivåerna för framför allt sjuksköterskor har under de senaste åren haft stor uppmärksamhet. Detta gäller också sjuksköterskornas karriärmöjligheter som blivit viktigare för allt fler personalgrupper inom hälso- och sjukvården. Personalen efterfrågar en flexibla syn på karriärvägar och kompetensutveckling. Det är enbart vissa arbetsuppgifter i hälso- och sjukvården som faktiskt är reglerade i författningar på så sätt att de enbart kan utföras av viss yrkesgrupp. En stor del av arbetsuppgifterna inom hälso- och sjukvården är inte reglerade på så sätt vilket möjliggör en effektivare användning av personalen.

Personalen söker sig till arbetsgivare med bra och flexibla arbetsvillkor, arbetstider och arbetsuppgifter. Möjligheter till hälsofrämjande aktiviteter och att få verka i hälsofrämjande miljöer på arbetstid är också viktigt för många.

Det ställs allt högre krav på gott ledarskap och styrning. I landstingets medarbetarundersökning framkommer vikten av att utveckla ledarskapet liksom målkvalitetsarbetet för att öka organisationens prestationsnivå.

Hälso- och sjukvårdspersonal som är utbildad i annat land är en viktig målgrupp. Förutsättningar finns att dels rekrytera personal från utlandet men också att tillvarata kompetensen hos de som invandrat till Sverige. För dessa arbetssökande är det viktigt med olika typer av språkutvecklingsinsatser, goda möjligheter till boende och stöd för arbetssökande partner för rekryteringen av personal till landstinget.

Ett hållbart arbetsliv blir allt viktigare vid en förändring där allt fler äldre förväntas kunna arbeta kvar efter pension. Idag är det allt fler äldre som har goda förutsättningar för ett längre arbetsliv och många vill också arbeta i någon utsträckning även efter pensionsåldern vilket ställer krav på ett hållbart och flexibelt arbetsliv.

Utmaningarna inom rekrytering av personal det närmaste årtiondet kan delvis bemötas utifrån en bredare regional samverkan med olika aktörer i länet. Samverkan kan etableras med utbildningsmyndigheter och tillväxtfrämjande aktörer, men det är också fortsatt viktigt att säkerställa goda kommunikationer inom och utom länet för att bättre utnyttja vårt geografiska läge i nära anslutning till den växande och av bostadsbrist tyngda Stockholmsregionen. Landstingets läge i mälardalsregionen har skapat förutsättningar för arbetspendling vilket ställer krav på goda kommunikationer och på flexibla arbetstider.

Utbildning och forskning

Landstinget står själv för mycket utbildning inom hälso- och sjukvård. Genom att erbjuda god handledning och utbildningsverksamhet kan landstinget bidra till att fler utbildar sig inom hälso- och sjukvård och att göra utbildningarna mer attraktiva. Då det behövs skapas fler utbildningsplatser inom läkar- och sjuksköterskeutbildningarna kommer det innebära att landstinget i samverkan med andra

aktörer inom hälso- och sjukvård behöver prioritera utbildningsuppdraget än mer för att säkra kvaliteten i utbildningarna.

Möjligheterna för hälso- och sjukvårdspersonal att få bedriva klinisk forskning en viktig faktor för att kunna rekrytera personal. Landstinget Sörmland erbjuder redan idag goda möjligheter för personalen att bedriva klinisk forskning. Personal med forskningskompetens underlättar för landstinget för att värdera nyheter inom behandling och diagnostik samt ta till sig innovationer inom hälso- och sjukvård. Kompetensen behövs också för handledning på olika nivåer. Aktivt deltagande i forskning ger också ett såväl nationellt som internationellt nätverk, som underlättar tillförandet av ny kunskap till landstinget.

Arbetsliv och psykisk ohälsa

Enligt en nyligen presenterad kunskapssammanställning finns ett samband mellan arbete, psykisk ohälsa och sjukskrivning. De viktigaste riskfaktorerna är psykiskt ansträngande arbete, höga krav, låg kontroll och bristande stöd. Vi återgång till arbete krävs att arbetsplatsen är involverad.

Ohälsan i samhället speglas också i förhållandena för landstingets anställda. Hälso- och sjukvården är en bransch med risk för att skapa arbetsrelaterad ohälsa hos anställda. Landstinget har också egna specifika utmaningar. Underbemanning skapar stress och ohälsa hos personalen. Landstinget står inför omfattande ombyggnationer av sjukhusen som sannolikt kommer att påverka många arbetsmiljö.

Bland Landstinget Sörmlands medarbetare utgör de psykiska diagnoserna 43 % av de totala sjukskrivningarna vilket kan jämföras med riket där de psykiska diagnoserna uppgår till 40 %.

Den viktigaste enskilda insatsen som arbetsgivare kan göra för att bryta den pågående trenden är att mer fokusera på tidiga åtgärder.

Landstinget har ökat möjligheterna att upptäcka tidiga signaler genom att i rehabiliteringsprocessen fokusera tydligare på tidiga insatser samt att göra det lättare för chefer att upptäcka och ta hjälp vid t ex upprepade sjukfrånvaro. Ytterligare utmaning för landstinget som arbetsgivare är att fortsätta att arbeta med faktorer som främjar psykisk hälsa i arbetslivet, bland annat ledarskap, delaktighet och tydliga mål.

Process- och förnyelseperspektivet

Medicinsk utveckling och förändring

Sedan lång tid har de medicinska möjligheterna ökat i snabbare takt än ekonomin. Allt högre andel av kostnaderna går till avancerade behandlingar som tidigare inte varit möjliga att genomföra. Samtidigt ger den medicinska utvecklingen tillfälle att behandla allt fler patienter. Inte minst gäller det den ökade andelen av äldre patienter där behandling inte varit möjlig på grund av allt för stora risker och biverkningar med tidigare metoder. De medicinska möjligheterna kommer därför i allt högre grad påverka ekonomiska förutsättningarna inom hälso- och sjukvård. Utvecklingen leder även till allt mer specialiserad vård och därmed allt högre krav på specialistkunskaper hos personalen. Möjlighet till rekrytering och vidareutveckling av personalen är därmed utöver ekonomin en kritisk faktor för den fortsatta utvecklingen av hälso- och sjukvården.

Kunskapsutveckling leder till att gamla metoder och arbetssätt ständigt måste omprövas. Samtidigt förändras sjukdomspanoramat genom en ökad globalisering. Invandringen kommer idag från allt fler delar av världen och möjligheten för befolkningen att resa till olika delar av världen utnyttjas i allt högre utsträckning, vilket medför ett förändrat sjukdomspanorama och därmed nya diagnostiska och behandlingsmässiga utmaningar. Inte minst gäller det som del i bakgrunden för den oroande utvecklingen av antibiotikaresistens.

Allt fler lever högre upp i åldrarna, hälso- och sjukvården möter därför allt fler patienter med kroniska sjukdomar. Patienter med två, tre eller fler kroniska diagnoser är inte ovanliga och ställer därmed särskilda krav på omhändertagande. Den medicinska utvecklingen leder således till behov av såväl ett specialiserat omhändertagande men även behov av ett generaliserat omhändertagande med inriktning mot kroniska sjukdomar.

Medicinteknisk utveckling

Nya behandlingsmetoder har lett till att den sjukhusbaserade vården har kunnat minskas. De enskilda patienterna får ta ett allt större ansvar och aktiv del i behandlingen. Tekniska hjälpmedel skapar i allt högre grad förutsättningar för enskilda att ta ett större ansvar. Genom en ökad teknisk kunskap och möjligheter kan ny teknik skapa bättre en bättre vardag för patienterna och frigöra resurser för hälso- och sjukvården. En förutsättning är dock ett nära samarbete mellan hälso- och sjukvården och patienter.

Ständig uppkoppling via internet kommer snart att vara en naturlig del för nästan alla medborgare. Förväntningarna ökar därmed på att viss service alltid ska finnas tillgänglig, servicen ska finnas i fickan. Den tekniska utvecklingen ger oss tillgång till allt större data mängder och data kraft. Detta leder till ökad kunskap och möjlighet att se detaljer i förlopp samt identifiera återkommande mönster. Olika former av beslutstöd kommer direkt i vårdsituationen förbättra diagnostik och omhändertagandet av patienterna. Samtidigt kommer möjligheter till uppföljning, utvärdering och analys ge nya förutsättningar för styrning och ledning av verksamheten.

Patientinflytande

Patientens ställning i vårdsituationen har fortlöpande på olika sätt stärkts. Patienten ges större möjligheter till information om sitt hälsotillstånd och sin journal, väntetider och garantier för vård. Vidare ökar patientens rätt till alternativa medicinska bedömningar och valfrihet att välja vård utanför det egna landstinget och även inom andra EU länder. Detta kommer att ha stor betydelse för landstingets möjligheter till prioriteringar och kontroll av kostnader i det fortsatta utbyggnaden av den framtida hälso- och sjukvården.

Såväl medicinsk utveckling, medicinteknisk utveckling och samhällets syn leder mot personcentrerad vård. Allt mer i utredning och behandling kommer att utgå från patientens individuella behov. Detta kommer att ställa allt större krav på hälso- och sjukvårdens förmåga till kommunikation och samarbetsförmåga. I detta sammanhang måste det finnas särskild vaksamhet så att inte utvecklingen leder till ökad ojämlikhet.

Nivåstrukturering

Den medicinska utvecklingen leder bl.a. till ökad specialisering. Det kommer i allt mindre grad vara möjligt att göra allt på alla ställen. Samtidigt kommer patientens krav, inflytande och valfrihet till bästa kvalitet i vården att leda till att viss vård kommer att koncentreras till vissa ställen. Den medicintekniska utvecklingen ger förutsättningar och bidrar till denna utveckling. Nivåstruktureringen av vården kommer att bli tydligare, viss vård kommer att ges på färre utbudsställen. Främst i denna utveckling står idag cancervården men motsvarande utveckling kommer att ske inom flera medicinska områden. Dock följer sannolikt inte denna vårdkedjeutveckling alltid det traditionella hierarkiska mönstret, utvecklingen av specialkliniker, sjukhus med viss inriktning och privata alternativ kommer att fortgå. Behovet av kommunikation i sammanhållna vårdkedjor kommer därmed att öka. Förbättrad och utvecklad kommunikation kommer vara viktigt för de allt fler patienter med kroniska diagnoser där ett specialiserat omhändertagande ska vara möjligt att göra i samklang med ett omhändertagande av patientens en eller flera kroniska diagnoser.

Styrning

Jämlikhet i hälsa integreras allt mer i både politisk och övrig styrning och ledning. Det finns en allt tydligare politisk ambition. Regering har till skapat en kommission för jämlik hälsa med anledning av att hälsoklyftan mellan olika socioekonomiska grupper i samhället har ökat. På EU-nivå kommer det att fastställas en ny jämställdhetsstrategi.

Förbättrad möjlighet att samla data gör att det enklare går att mäta och analysera resultatet av genomförda åtgärder (resultatmått) där det tidigare endast varit möjligt att mäta antalet åtgärder (processmått). Detta kommer att ge möjligheter till styrning och uppföljning på mer övergripande mått, vilka hälsovärden tillförs och kostnader för dessa.

Hälsoförebyggande åtgärder kommer sannolikt därmed spela en allt mer central roll. Då ett framgångsrikt arbete för en bättre eller bibehållen hälsa på sikt leder till minskade kostnader och frigörande av resurser inom hälso- och sjukvården.

Miljöperspektivet

Ser vi till historien har klimatet alltid förändrats både globalt, regionalt och lokalt. Vår omvärld har varit både varmare och kallare beroende på det varierande avståndet till solen, våra kontinenters rörelser och den kemiska sammansättningen i atmosfären. Tidigare klimatförändringar har ofta tagit många tusen år men nu håller medeltemperaturen på att öka snabbare än normalt på grund av växthus-effekten.

Enligt FN:s klimatpanel (IPCC) så är tiden knapp om världen vill stabilisera klimatet på en nivå om en maximal ökning av den globala medeltemperaturen med 2 grader. IPCC betonar att det är möjligt att nå det internationellt beslutade målet, men att det förutsätter att utsläppen begränsas kraftigt inom de närmaste decennierna. De globala utsläppen behöver minska med mellan 40-70 procent till år 2050. År 2100 behöver utsläppen vara närmare noll.

IPCC bekräftar att klimatförändringar redan observerats i hela världen och att uppvärmningen av klimatet är ett faktum. Utvärderingen av omfattande observationer visar att atmosfären och haven har värmts upp, att mängden snö och is har minskat och att havsnivån har höjts. Koncentrationen av koldioxid i atmosfären ligger på en nivå som världen inte varit i närheten av åtminstone de senaste 800 000 åren.

Utsläppen av växthusgaser och annan mänsklig påverkan är den dominerande orsaken till uppvärmningen som uppmäts sedan mitten av 1900-talet. Utsläppen ökar snabbt och kommer att orsaka ytterligare uppvärmning och förändringar i hela klimatsystemet. Hur mycket klimatet förändras beror på hur stora de framtida utsläppen blir.

Regeringen har i sin regeringsdeklaration för innevarande mandatperiod utnämnt Klimatfrågan till "vår tids ödesfråga". Regeringen framför vidare att Sverige ska minska utsläppen i den takt som behövs för en globalt hållbar utveckling. Därför kommer Regeringen att införa ett klimatpolitiskt ramverk. Under mandatperioden ska de fossila utsläppen i Sverige tydligt minska enligt Regeringen.

Ser vi regionalt så har Länsstyrelsen tillsammans med länets kommuner, myndigheter och näringsliv arbetat fram en klimat- och energistrategi som visar hur Sörmland ska kunna bidra till att klara klimatmålen och energiomställningen. Landstinget deltar aktivt i det miljö- och klimatråd som inrättats regionalt.

Landstinget Sörmland har genom sitt certifierade miljöledningssystem goda förutsättningar att positivt bidra till den lokala, regionala och globala utvecklingen avseende klimatfrågan. Detta är dock inte den enda miljöfråga som landstinget arbetar med utan här ingår de olika miljöområdena energianvändning, vattenanvändning, transporter, läkemedel, lustgas och narkosgas, kemikalier, avfall, inköp av varor

och tjänster samt utbildning. På alla dessa miljöområden sker en snabb utveckling som ställer krav på landstinget att ständigt anpassa arbete och organisation utifrån såväl ett tekniskt som lagligt perspektiv.

Ekonomiperspektivet

Internationell och svensk ekonomi

Den internationella tillväxten återhämtar sig gradvis, efter några år av långsam utveckling. Samtidigt som euroområdet BNP-tillväxt lyfter något fortsätter den relativt starka utvecklingen i både USA och Storbritannien.

Ökningen av den internationella tillväxten, tillsammans med en svag krona, bidrar till att stärka den svenska exporten. Den svenska tillväxten får ytterligare fart av att hushållens konsumtionsutgifter fortsätter att öka. Skatteunderlaget ökar kraftigt och ett av skälen till detta är att befolkningen nu ökar snabbare i antal än vad som varit vanligt. Efter ett antal år med extremt låg produktivitetstakt beräknas en viss uppgång i produktiviteten.

Utbudet av arbetskraft hålls tillbaka av att den inrikes födda befolkningen minskar och att den befolkningsökning som ändå sker till stor del utgörs av flyktinginvandring med lägre arbetskraftsdeltagande. Totalt sett kommer därigenom arbetskraftsdeltagandet att sjunka något. När utbudet av arbetskraft inte ökar så kraftigt längre blir sysselsättningsökningen tillräcklig för att arbetslösheten successivt ska kunna minska.

Landstingens ekonomi

Den period som samtliga landsting nu är inne i motsvarar betydligt högre kostnadsökningar för demografin än något av åren hittills under 2000-talet. Det är inte bara att antalet personer ökar utan även sammansättningen av befolkningen förändras. Äldre samt barn och unga ökar snabbt som andel av befolkningen. Landstinget måste ständigt arbeta för att effektivisera sina verksamheter.

Själva utbudet av hälso- och sjukvård ökar till följd av ökade behov och efterfrågan på nya tjänster och möjligheter till behandling. Kostnaderna för till exempel personal, läkemedel, labb och inte minst hälso- och sjukvård som köps i andra landsting och vårdgivare kommer att fortsätta öka. Landstinget eftersträvar att rekrytera mer hälso- och sjukvårdspersonal vilket kommer att innebära stora kostnader. Samtidigt innebär den nuvarande bemanningssituationen också stora kostnader för inhyrd personal. Det blir färre patentutgångar på kemiska läkemedel som gör att apoteken därigenom kan byta ut läkemedlet mot ett billigare alternativ.

Del 2

Landstingets fem strategiska perspektiv

Medborgarperspektivet

Medborgarperspektivet är det överordnade perspektivet. Landstingets verksamheter utgår från medborgarens behov och förutsättningar. Medborgare innefattar bland annat rollen som brukare, patient, besökare, kollektivresenär och anhörig. Medborgarperspektivet omfattar även EU-medborgares, asylsökandes och papperslösas möjlighet till vård samt barns särskilda rättigheter.

Strategiskt mål

Landstinget bidrar till god livskvalitet, jämlik hälsa, samt en livskraftig och levande region genom verksamhet som utmärks av god kvalitet, tillgänglighet, öppenhet, respektfullhet och delaktighet i syfte att bli Sveriges friskaste län.

Sörmland - Sveriges friskaste län 2025

Inriktningsdokumentet *Framtidens hälso- och sjukvård* ska vägleda landstingets reformarbete för att möta morgondagens behov av en hälso- och sjukvård i världsklass. Ett revideringsarbete av själva inriktningsdokumentets innehåll har påbörjats och ska färdigställas under 2016. Målet är att Sörmland år 2025 ska vara Sveriges friskaste län. I grunden handlar detta om hur landstinget och dess samverkande organisationer ska möta det behov av förebyggande hälso- och sjukvård, samt högt kvalificerad vård som medborgarna har rätt att kräva.

Sörmlänningarna ska känna trygghet och tillit i sina kontakter med landstinget. Alla invånare ska ha tillgång till en lättillgänglig vård och relevant information där patientens samtycke och delaktighet alltid är den bärande ledstjärnan.

En tillgänglig vård

Svensk hälso- och sjukvård skattas högt med internationella mått vad gäller kvalitet. Vad avser tillgängligheten till vården pågår ett nödvändigt förbättringsarbete för att minst leva upp till lagstadgade vårdgarantin. Vårdgarantin gäller såväl primärvården som den specialiserade sjukhusvården.

Målsättningen är att ha en köfri vård som i tid erbjuds i nära samverkan mellan vårdtagare och vårdgivare. Vårdplatssituationen har varit ansträngd, inte bara i Sörmland utan i hela Sverige. Vår ambition är trots allt att under planperioden lösa vårdplatsbristen genom att åter öppna de ofrivilligt stängda vårdplatserna.

Tillgänglighetens utvecklingspotential har en direkt koppling till förändrade attityder och effektivare arbetsformer i organisationen i allmänhet och i verksamheten i synnerhet. Tillgänglighetsfokus på nybesök och behandlingar följer gällande prioriteringsprinciper för att säkerställa vård till särskilt utsatta patientgrupper. Främst är det multisjuka äldre, och kroniskt sjuka patienter med behov av regelbundet återkommande vårdkontakter och behandlingar, i såväl primärvård som på sjukhus, det gäller.

Utgångspunkten ska vara att den som har störst behov av sjukvård ska få tillgång till denna utan onödig väntan eller organisatoriska begränsningar. Patientens perspektiv ska alltid stå i centrum. Under planperioden kommer bland annat försök i form av förlossningsstöd genom så kallade doulor att genomföras och utvärderas.

Mammografiundersökningar är ett effektivt sätt för att tidigt upptäcka bröstcancer. Bland socioekonomiskt svaga grupper är deltagande till mammografi lägre än bland grupper med högre socioekonomiskt status. För att ge alla kvinnor samma möjlighet för att upptäcka bröstcancer kommer Landstinget med start 2016 att erbjuda avgiftsfri mammografi till alla kvinnor i länet mellan 40 och 74 år.

Landstingets uppdrag är att tillgodose sörmlänningarnas krav på god service och tillgänglighet. I enlighet med uppdraget är det nödvändigt att landstinget säkerställer nya typer av plattformar för informationsutbyte.

Primärvården och länets vårdcentraler utgör för många sörmlänningar den första kontakten med hälso- och sjukvården i länet. För att förbättra tillgänglighet och kvalitet inom primärvården ska tillgången till läkare i länet säkerställas genom satsning på en utbildningscentral. Ambitionen är att antalet läkare inom primärvården ska bli 1 per 1 500 listad patient. Till detta avsätts extra medel under hela planperioden.

Patientmakt

Alla medborgare ska ha inflytande över sin egen vård och hälsa. De ska kunna påverka vårdens innehåll, när och hur vården ges och vart vården utförs. Detta är särskilt viktigt för patienter med stora vårdbehov.

Patientmakt är ett nyckelord för Landstinget Sörmlands arbete med en personcentrerad vård. Det bygger på möjligheten för de sörmländska patienterna och dess anhöriga att kunna ställa krav på den vård man får inom landstinget. Patientkontraktet som varje inlagd patient eller anhörig ska få informeras om vilka rättigheter de har i vårdprocessen. Anhörigperspektivet ska bli starkare i landstinget. Såväl brukare och patienter, som nära och kära fyller en central funktion i den kontinuerliga verksamhetsutvecklingen och Framtidens hälso- och sjukvård.

Kvalitet och tillgänglighet är inte alltid jämlik i hela länet. Hälsa hör i hög grad samman med ekonomisk trygghet, starka sociala nätverk och vilka resurser vi bär med oss i form av trygga uppväxtförhållanden och utbildningsbakgrund. I detta sammanhang är landstingets folkhögskolor ett viktigt verktyg att stärka individ och samhälle. Varje hinder som begränsar människors möjlighet till delaktighet och självständighet i samhället är också en begränsning. Landstingets ambition är att styra resurserna att nå dem som har de största behoven av vård.

Vårdcentraler får inte neka patienter vård, oavsett listning. Invånare har rätt till kontinuitet i kontakterna med hälso- och sjukvården och ska erbjudas fast vårdkontakt. Kontakten med de privata vårdcentralerna med avtal behöver stärkas under perioden och gemensamma kvalitetsfaktorer för områden som patientnöjdhet och bemötande utarbetas.

Landstingets uppdrag är att tillgodose sörmlänningarnas krav på god service och tillgänglighet. Sjukvården ska följaktligen erbjuda en patientanpassad vård med generösa öppettider som passar sörmlänningarnas livsmönster. Ambitionen är att under planperioden öka tillgängligheten genom fler kvälls- och helgöppna mottagningar vid länets somatiska sjukhus samt inom primärvården.

Patienternas upplevelse av bemötande och delaktighet följs upp genom den Nationella Patientenkäten (NPE). Enkäten utgör ett viktigt underlag för att utveckla bemötande och delaktighet för länets invånare. Landstinget ska under planperioden kontinuerligt stärka och fördjupa arbetet med bemötandefrågor. Utgångspunkten ska vara individens rätt till medbestämmande, delaktighet och integritet.

Hälsoval Sörmland, möjligheten att välja

Medborgarna i Sörmland har möjlighet att välja mellan olika vårdalternativ inom ramen för dels Hälsoval Sörmland, dels den nya patientlagen. Medborgarna kan söka och få vård i annat landsting och välja vilken vårdcentral de vill besöka. En mångfald av utövare inom Hälsoval Sörmland fungerar både som ett komplement och en stimulans till den offentliga drivna verksamheten och utgör ett viktigt led i arbetet med att utveckla landstinget i sin helhet. Entreprenörskap inom vården berikar verksamheten och skapar incitament för personal att utveckla sin arbetsplats. Det viktigaste är inte vem som driver en verksamhet utan att den har hög kvalitet, är tillgänglig samt att bemötandet är professionellt och att medborgarens rätt till medbestämmande och integritet respekteras. Samma höga krav ska ställas på alla utförare och aktörer. Privata utförare som landstinget har avtal med följer tillämpliga nationella riktlinjer och landstingets vårdprogram. Kollektivavtal ska gälla, personalens meddelarfrihet och rätt till kompetensutveckling ska tryggas. All landstingsfinansierad verksamhet ska delta i öppna jämförelser och nationella kvalitetsregister. Sörmlänningen ska kunna lita på att all verksamhet som finansieras via skattemedel är kvalitetssäkrad.

Hälsolänet Sörmland

Människors hälsa påverkas av deras sociala och ekonomiska situation. Förutsättningarna för en god hälsa skiljer sig mellan individer och förändras under livets gång. Jämnare fördelning av sociala och ekonomiska resurser genom insatser för integration, jämställdhet och delaktighet stärker förutsättningarna för en mer jämlik hälsoutveckling generellt och för de grupper som har ett sämre utgångsläge specifikt.

Landstingets folkhälsoarbete utgår från det nationella folkhälsomålet ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen” och Folkhälsostrategin. Landstinget ska medverka till att ständigt stärka individens egenupplevda hälsa och hälsorelaterade livskvalitet. Arbetet ska styra mot målet som lyfter Sörmland till Sveriges friskaste län 2025.

Förbättrad hälsa ger individen ökat välbefinnande och ger en rad samhälleliga vinster. Förebyggande och hälsofrämjande insatser är effektiva och långsiktigt kostnadsbesparande och därför ska hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete inom landstinget prioriteras. Utgångspunkten är att landstinget, genom sina olika verksamhetsområden, ska medverka till att skapa förutsättningar för en god och jämlik hälsa för alla medborgare i länet.

Forskningen är tydlig med att en bra kost är en nyckelfaktor för ett ökat välmående och stödjer ett gott tillfrisknande. Landstinget har som mål att servera en stor andel ekologisk och närodlat mat, samt animaliska produkter som producerats i våra verksamheter utifrån gällande svenska djurskyddsregler.

Fleximat är ett koncept kring närlagad måltidsglädje, utifrån patientens behov, och som möjliggör valfrihet och flexibilitet för alla patienter. Det breda urval måltider som kommer att finnas tillgängliga på vårdavdelningarna och serveras av en måltidsvärd, kommer att bidra till patienternas snabbare återhämtning och tillfriskning. Patienten kan äta i lugn och ro när det passar och framför allt när man är hungrig. En pilotavdelning vid Nyköpings lasarett kommer att införa konceptet under 2016 för att därefter breddas till de andra sjukhusen.

Fokus inom hälso- och sjukvården ska breddas från sjukdomsbehandlande till i allt större utsträckning förebyggande och hälsofrämjande arbete. Folkhälsosjukdomarna ska motverkas och förebyggas. Att arbeta hälsofrämjande innebär en ökad kvalitet i mötet med patienten genom att den enskilde individen görs mer delaktig i planeringen av sin behandling eller beteendeförändring. Kostnadsfria hälsoundersökningar för 40-, 50- och 60-åringar syftar till att identifiera olika riskfyllda vanor samt motiverande samtal för att erbjuda brukare och patienter att hitta en mer hälsofrämjande livsstil är en viktig del.

Naturrum, ett framgångsrikt folkhälsoarbete

I Sörmlands Naturbruk och Nynäs naturreservat finns en god möjlighet för länets invånare att genom ett aktivt friluftsliv stärka sin hälsa och förebygga ohälsa. Närheten till unika naturmiljöer och kustbandet ska tillvaratas för medborgarnas bästa. I anslutning till dessa verksamheter ges idag möjlighet till erfarenhets- och kunskapsutbyten, både mellan generationer och personer med olika kulturell bakgrund. Under planperioden ska en ny vision för Nynäs antas.

Vård för alla

Den sörmländska primärvården ska utvecklas så att vi får ett större utbud av vårdcentraler där det finns behov men också fler mobila enheter eller vårdmobiler som kan erbjuda vård till den som har svårt att ta sig till vårdcentralen, till exempel äldre och multisjuka. Ett led i att göra det enklare för många att ha kontakt med vården är den utveckling som idag sker av E-tjänster. Inte minst i glesbygdsområden har detta visat sig kunna hjälpa människor på ett effektivt sätt. Sörmlands landsting har ambitionen att ha Sveriges friskaste befolkning 2025. En viktig del i detta är att ligga i framkant vad gäller den utvecklingen av mobil teknik och e-tjänster.

För att kunna erbjuda vård i en flexibel och patientnära vård i trygg hemmiljö ska landstinget stärka det framgångsrika arbete som bedrivs med mobila sjukvårdsteam. Under 2016 och 2017 tillförs medel för en förstärkning av verksamheten.

Vården möter vår ålderdom

Många av våra äldre som kommer i kontakt med sjukvården har komplexa vårdbehov. Det är vanligt förekommande att äldre individer söker vård för en åkomma och att läkarbesöket leder till att fler sjukdomar upptäcks.

Många av de äldre som kommer i kontakt med länets vård är multisjuka. Inte sällan söker den äldre individen vård för en krämpa men är även drabbad av andra typer av sjukdomar. Denna problematik ska lyftas fram. En utveckling mot att åldrande per automatik också innebär försämrad vårdkvalitet är inte acceptabel. För att tillgodose äldres sjukvårdsbehov är det viktigt med starkt geriatrisk kompetens, kontinuitet och tillgänglighet i närvården och en bra samverkan med kommunernas hälso- och sjukvård. Att stärka närvården tillhör en av framgångsfaktorerna i arbetet med framtidens hälso- och sjukvård. Från 2017 försvinner patientavgiften för alla medborgare som fyllt 85 år i länet.

Barn och unga

När familjen mår bra får barnen en stadig grund för en harmonisk uppväxt. Landstinget ska i samarbete med länets kommuner fortsätta arbeta för att öppna fler familjecentraler som ger stöd efter det behov som finns.

Många barn och unga upplever idag ohälsa både fysiskt och psykiskt. För att upptäcka och förebygga arbetar vi under planperioden för ett utvecklat samarbete med barnhälsovård, tandvård, förskola och skolhälsovård, samt sociala myndigheter. Även arbetet med insatser för att förebygga missbruk bland unga fortsätter under perioden.

Landstinget kommer att möta den ökade psykiska ohälsan i länet för barn och unga. Barnvårdscentralerna som följer det nationella barnhälsovårdsprogrammet gör redan ett bra arbete i länet. Utöver detta kommer Landstinget att förstärka ytterligare den hjälp som unga mellan 6 och 18 år behöver, för en tidigt upptäckt av psykisk ohälsa. Samtalsmottagningar kommer att etableras i alla tre länsdelarna men tillgängligheten ska omfatta alla länskommuner. De ska kunna utgöra telefonrådgivning och slussa barnen rätt utifrån deras behov. Vård på lika villkor kommer att nås genom ett systematiskt arbetssätt vid bedömning av behoven. Det kan röra sig om allt från att erbjuda behandlingssamtal till att, vid större psykisk ohälsa, hänvisa till andra instanser.

Ungdomar måste ha rätt att på ett enkelt sätt som passar dem få råd och stöd i viktiga samlevnadsfrågor. Ungdomsmottagningen ska vara en plats där alla känner sig sedda och möts utifrån sina specifika behov och förutsättningar. Med väl fungerande ungdomsmottagningar kan hälso- och sjukvården på ett aktivt och naturligt sätt nå ut till ungdomarna och tillhandahålla den kompetens och det stöd de behöver. Landstinget ska anpassa ungdomsmottagningarnas öppettider till ungdomars livsmönster och behov. Ungdomsmottagningarna ska vara öppna för alla frågor och alla individer. Kompetens att möta såväl heterosexuella som hbtq-personer ska finnas.

Inom landstinget pågår ett aktivt arbete med att främja lika rättigheter, delaktighet och inflytande för alla.

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter ska barnets bästa alltid komma i främsta rummet när offentliga eller privata välfärdsinstitutioner och myndigheter vidtar åtgärder som direkt eller indirekt rör barn. Alla barn har rätt att känna sig delaktiga, trygga och få en god start i livet. Samarbetet mellan landstinget och länets kommuner gällande barn och ungdomars hälsa ska förbättras för att åstadkomma goda uppväxtvillkor. Det är avgörande att det förs en kontinuerlig dialog mellan närvården och skolhälsovården för att inget barn ska hamna mellan stolarna i brist på kommunikation. När landstinget

fattar beslut som kan komma att påverka barn, ska barnkonsekvensanalyser genomföras. Bedömningen ska grunda sig på barnkonventionen, lagar och regler samt forskningsrön och övriga kunskaper. Landstingets arbete med barnrättspiloter i verksamheterna ska fortsätta och utgöra en viktig del i de lokala enheternas barnrättsarbete.

En tandvård efter behov

God mun- och tandhälsa är en hälsofaktor och betyder mycket för medborgarens livskvalitet. Folktandvården har genom regelbundna kontakter med stora delar av befolkningen goda möjligheter att aktivt delta i ett övergripande folkhälsoarbete. Den förebyggande tandvården och samarbetet med barnhälsovård, förskola och skola utgör viktiga beståndsdelar i detta arbete. Folktandvården ska fortsätta erbjuda rökavvänjningsstöd och stimulera till goda tandvårdsvanor genom konceptet frisktandvård, där individen betalar en fast årlig avgift för tandvård.

För att stärka vårdperspektivet att tänderna är en del av kroppen, men också för att ungdomar i början av vuxenlivet inte ska prioritera ned sin tandvård av ekonomiska skäl, blir tandvården avgiftsfri för ungdomar upp t.o.m. 22 år från 2018.

Med kultur och bildning som verktyg för ett friskare län

Bildning och kultur främjar hälsa och skapar en känsla av sammanhang, bidrar starkt till en god upplevd hälsa och delaktighet i samhällsutvecklingen.

Under planperioden avsätts medel för det fortsatta arbetet med och utveckling av länets kulturplan samt Sörmlands Museums nya lokaler i Nyköping. Det nya muséets lokaler beräknas stå klara under 2017. Sörmlands Museum kommer att bli en unik mötesplats för det sörmländska kulturlivet. Länsmuséet ska vara öppet för alla medborgare att ta del av, för att lära av sin historia och kultur, men också för att möta nya konstformer. När muséet står klart kommer även landstingsfullmäktiges sammanträden att förflyttas dit. Sörmlands Museum ska även fortsättningsvis ha kostnadsfri entré till sina utställningar.

Folkhögskolor/skolor

Folkhögskolorna är tillsammans med länets övriga folkbildningsaktörer viktiga aktörer i länet för att uppnå målen för ett friskare län. Inte minst är dessa verksamheter en viktig garant för dialog och en demokratisk samhällssyn.

Folkhögskolorna är en bildnings- och utbildningsarena för dem som saknar behörighet för högre studier, behöver en alternativ pedagogik eller behöver omskola sig för nytt arbete. De ger en faktisk möjlighet till "det livslånga lärandet". Folkhögskolorna är också en viktig plantskola för professionella aktörer inom de estetiska näringarna. Landstingets övriga skolor, Öknaskolan och Dammsdal, är genom sina specialiserade inriktningar viktiga för respektive målgrupp i länet och ska fortsätta utveckla sina specialkompetenser.

Kultur i vården

Kulturens stora egenvärde för mänsklig utveckling och hälsa är en primär grund för att utveckla ett hållbart samhälle. Ett aktivt kulturdeltagande gagnar både den enskilde och samhället, genom ökad förmåga till återhämtning efter sjukdom och ökad samhällelig delaktighet och sociala kontaktytor vilket även motverkar utanförskapets ohälsorisker. Kulturbaserat folkhälsoarbete handlar även om sambandet mellan människors förståelse för den värld vi lever i och de utmaningar vi står inför. Kultur får människor att växa och erbjuder möjlighet till bildning och personlig utveckling. Alla medborgare i länet ska ha möjlighet att aktivt delta i kulturlivet.

Människor som lider av psykisk ohälsa har ofta en kombination av psykiska, fysiska och sociala behov vilka kräver särskilda insatser av vården. Hälsofrämjande kulturverksamhet är en insats som kan bidra till att minska risker för sjukdom och att hjälpa individer att komma tillbaka till både en hållbar livssituation och ett fungerande arbetsliv. Under planperioden fortsätter försöksverksamheten med ”Kultur på recept” som genomförs på ett par av länets vårdcentraler för att sedan utvärderas.

Allas lika rätt och värde

Ett jämställt landsting

Landstingets jämställdhetsarbete berör alla verksamheter. Det är riktat såväl till medarbetare som till brukare, patienter och medborgare. Ingen individ ska diskrimineras i sina kontakter med landstinget. Jämställdhetsaspekter ska integreras som en del i alla beslut och tas hänsyn till i det dagliga arbetet. En del av detta är att använda sig av könsuppdelad statistik i alla de fall där det är möjligt, för att sedan kunna göra analyser utifrån ett genusperspektiv.

Landstingets jämställdhetspolicy ska utgöra grunden för landstingets arbete med jämställdhetsfrågor. Policyn ska konkretiseras i handlingsplan och aktiviteter under planperioden och vara ett integrerat styrdokument i landstingets verksamheter.

All vård ska vara jämställd. Kvinnor och män ska ha lika tillgång till vård utifrån könsspecifika behov. Vården ska hålla lika god kvalitet oavsett kön. För att uppnå detta är det viktigt att lyfta fram de skillnader som finns mellan män och kvinnor när det gäller till exempel sjuklighet, tillgänglighet, omvårdnad, behandling, bemötande och kvalitet samt analysera resultaten utifrån mäns och kvinnors olika livsvillkor och fysiologi. Landstinget ska bedriva ett aktivt arbete med att verka för en jämställd vård. Inom hälso- och sjukvården ska därför kraven skärpas genom att när det finns skillnader i vårdens kvalitet och bemötande mellan män och kvinnor så ska detta motiveras.

Att möta människor med utländsk bakgrund

Människor kan ha svårt att göra sig förstådda och ta till sig information i mötet med hälso- och sjukvården av olika skäl. I en del fall grundar sig problemen på språkbarriärer och kulturella skillnader. Rapporter visar att den här gruppen av människor också har sämre hälsa och får sämre vård trots större behov. I samverkan med kommunerna och andra relevanta samhällsaktörer ska landstinget se till att det alltid finns god tillgänglighet på tolkar med såväl språklig som kulturell kompetens. Kunskapen hos personal i språk samt kring mångfaldsfrågor och kulturella möten är också av högsta vikt.

Insatser skall göras på vårdcentraler utifrån kunskaperna från projektverksamheten Vård på lika villkor. Verksamheten visar på vikten av språkkunnig personal och öppna distriktssköterskemottagningar för att nå målgruppen. Förbättrad tillgänglighet ger effekter vad gäller hälsofrämjande, förebyggande effekter och tidig upptäckt.

HBTQ-personers rätt till en jämlik och icke-diskriminerande hälso- och sjukvård

Landstinget ska bedriva ett aktivt arbete för att motverka diskriminering på grund av sexuell läggning, könstillhörighet och könsuppfattning. Det är inte acceptabelt att homosexuella, bisexuella, transpersoner och queerpersoner får sämre behandling eller dåligt bemötande. Forskningen visar att ohälsan fortfarande är större bland gruppen hbtq-personer än bland heterosexuella. Unga personer med annan sexuell läggning än den heterosexuella är exempelvis överrepresenterade ifråga om psykosocial ohälsa. Vård på lika villkor kräver att gruppen hbtq-personer bemöts med samma respekt och professionalism som heterosexuella. Det ställer i sin tur krav på ökad kunskap om de särskilda villkor och förutsättningar som hbtq-personer har med sig när de söker vård. Landstingets hbtq-policy är ett viktigt styrdokument som ska följas upp och

revideras under perioden. Utifrån policyn kommer landstinget under planperioden fortsätta erbjuda sina olika verksamheter att kvalitetssäkras enligt våra modeller för hbtq-certifiering/hbtq-diplomering.

Våld i nära relationer

Fysiskt, psykiskt och sexuellt våld i nära relationer är en viktig samhällsfråga med särskild vikt som barnrättsfråga, jämställdhetsfråga och hbtq-fråga. Våld i nära relationer omfattar alla våldsamma övergrepp som äger rum i privat miljö mellan människor som har en nära relation till varandra. Det är ett strukturellt problem och studier visar att alla kan falla offer för våld – kvinnor, män och barn inom såväl särkönade som samkönade förhållanden. Kunskapsuppbyggnad runt hedersrelaterat våld är viktigt. Det är avgörande att personer som blivit utsatta för våld blir omhändertagna på ett professionellt sätt. De som uppsöker landstingets verksamheter ska känna trygghet i bemötande och mottagande i sin utsatta situation. Omhändertagandet av patienter utsatta för våld i nära relationer och den krets av personer som närmast påverkas av våldet är en prioriterad fråga för landstinget. Särskilt fokus läggs vid den vanligast förekommande formen av våld i nära relationer – män som misshandlar kvinnor.

Att tillgängliggöra vården för alla medborgare

Landstinget har ett ansvar för och ska vara ett föredöme i arbetet med att skapa god tillgänglighet för alla invånare i Sörmland. I enlighet med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska den enskilde individen, oavsett funktionsnedsättning, ha tillgång till alla landstingets verksamheter. Ingen ska diskrimineras på grund av funktionsnedsättning. När individer hindras från att göra egna val och leva självständiga liv skapas ohälsa. Aktiva åtgärder är en nödvändigt för att landstingets verksamheter ska leva upp till det nationella målet om att Sverige ska vara fullt tillgängligt för personer med funktionsnedsättning.

Personer med funktionsnedsättning har individuella behov. Därför är det viktigt att planering av insatser görs i samråd med berörd individ eller dennes företrädare. Individen ska ges möjlighet till delaktighet i såväl planering som genomförande av vård och behandling. Utgångspunkten ska vara mål och åtgärder som leder till ökade möjligheter för personer med funktionsnedsättning att leva ett självständigt liv. I landstinget tillämpas därför ett brett urval av olika hjälpmedel där stora delar av utbudet ska omfattas av fritt val av hjälpmedel med rätten för individen att själv välja vem som ska tillhandahålla hjälpmedlet.

Personalperspektivet

Personalperspektivet beskriver vad det innebär för landstinget att vara en bra arbetsgivare och hur personalens resurser ska tillvaratas och utvecklas i syfte att stödja de strategiska målen i Medborgarperspektivet.

Landstinget är en attraktiv arbetsgivare med kompetenta och engagerade medarbetare som deltar aktivt i utvecklingen av verksamheten.

Personalfrågorna ska vara ett prioriterat fokusområdet för planperioden. Grunden för det arbetet fastslogs i budget 2015 och ska vidareutvecklas under planperioden. En handlingskraftig personalpolitik är en ödesfråga för den sörmländska sjukvården. Det handlar om att minska de administrativa sysslorna i vårdyrkena men också prioritera arbetsmiljöfrågor i stort, att decentralisera makt och beslutsfattande till de som berörs närmst. Rekrytera fler till bristyrken och ge alla medarbetare och ledare en möjlighet till karriär- och kompetensutveckling.

En decentraliserad personalpolitik för ökad delaktighet

En decentraliserad personalpolitik är viktig för att öka medarbetarens egna möjligheter att utvecklas på sin arbetsplats. Därför ska personalpolitiska beslut ner i organisationen så att delaktighet och medarbetarinflytandet ökar. Landstinget ska skapa förutsättningar för personalens delaktighet, trygghet och öppenhet både i det dagliga arbetet och i tider av förändringar. En utvecklad delaktighet och dialog ger ökat inflytande, en tydligare roll men också ett tydligare ansvar. Delaktigheten ska utvecklas i samförstånd med personalens fackliga organisationer. Ett väl fungerande medbestämmande på alla nivåer bidrar till en effektiv och harmonisk organisation.

För att den anställda ska känna sig motiverad i arbetet och utvecklingen av landstingets verksamhet måste hen kunna påverka och ha ett reellt inflytande. Förslag och idéer om förändring i stort och smått ska uppmuntras, välkomnas och tas upp till prövning. Landstinget ska uppmuntra personalens egna initiativ och därigenom skapa engagemang som bidrar till utveckling och nytänkande.

Delaktighet förutsätter, förutom det egna engagemanget, ett stödjande ledarskap. Kommunikation mellan chef och medarbetare ska kännetecknas av ömsesidig öppenhet och lyhördhet. Arbetsklimatet ska göra det möjligt för medarbetare att vara öppna, tydliga och villiga att ompröva sina egna och andras sanningar.

Varje dag – lite bättre

Landstinget har under flera år arbetet med konceptet ”Från bra till bäst”. Grundfilosofin bygger på ett ständigt förbättringsarbete. Under planperioden ska arbetet med vardagliga förändringsprocesser prioriteras. Syftet är att låta medarbetarna vara med och identifiera förändringspotential i verksamheterna som leder till ökad kvalitet och effektivitet. Har man en bra idé som kan innebära ett förbättrat arbetssätt ska detta kunna beredas tid för så att medarbetaren eller teamet kan utveckla sina idéer och sedan sprida dessa till andra verksamheter. Landstingsdirektören får i uppdrag att till landstingsstyrelsen under 2016 ta fram ett nytt koncept kopplat till detta.

En strategisk kompetensförsörjning

Landstinget Sörmland har som alla landsting och regioner svårighet att rekrytera personal till bristyrken. Därför fortsätter vi vår prioriterade satsning på kompetensförsörjningen i vårdyrken. Det handlar både om att erbjuda förmånliga och konkurrenskraftiga arbetsvillkor men också en god arbetsmiljö med bra

schemaläggning, där rätt person gör rätt saker, och där den enskilde medarbetaren har möjlighet till en kompetensstege och yrkeskarriär. Samverkan mellan arbetsgivare, personalorganisationer, ledare och medarbetare är nödvändigt för att landstinget ska bli en attraktiv arbetsgivare och locka till sig fler anställda till bristyrken.

Under 2015 beslutade landstingsstyrelsen om flera prioriterade satsningar för den strategiska kompetensförsörjningen. Under 2016 får dessa satsningar en utökad budget.

- **Praktisk tjänstgöring för psykologer**
Landstingets behov av fler psykologer möts upp genom utbildningstjänster för nyutexaminerade psykologer i våra verksamheter.
- **Snabbspår för vårdpersonal med utländsk bakgrund**
Idag finns cirka 150 personer med vårdkompetens på Migrationsverkets anläggningar i Sörmland. Samtidigt vet vi att tiden från att asylsökanden får beviljat uppehållstillstånd tills att Socialstyrelsen beviljar dem rätt att arbeta i vården är lång och komplicerad. Genom att landstinget hjälper till med att utbilda asylsökande i vårdsvenska kan vi påskynda valideringsprocessen och samtidigt knyta till oss den viktiga kompetens som idag inte tas tillvara på.
- **Strukturerad yrkesintroduktion för sjuksköterskor**
Med en strukturerad yrkesintroduktion får nyexaminerade sjuksköterskor möjlighet att öka sin praktiska kunskap i sitt yrke samtidigt som de får testa på olika verksamheter. Det kan underlätta inskolningen och stärka landstinget som en attraktiv arbetsgivare.
- **Utbildning av undersköterskor till sjuksköterskor**
Landstinget vill prioritera möjligheten för den egna personalen att göra karriär. Därför satsar vi medel på ett utbildningsbidrag för de undersköterskor som arbetar i Landstinget Sörmland som vill fortbilda sig till sjuksköterskor.
- **Specialutbildning för medicinska sekreterare**
De medicinska sekreterarna gör ett viktigt jobb för att avlasta vårdpersonalens administrativa sysslor. Vi prioriterar under planperioden en särskild kompetensinsats för de som har äldre utbildning som medicinska sekreterare och som behöver förkovra sig i ny kunskap.
- **Arbetsmarknadsåtgärder för unga**
Ungdomsarbetslösheten är stor i länet samtidigt som landstinget har brist inom flera yrkeskategorier. Därför satsar vi särskilt på studentmedarbetare, tekniksprång och yrkesintroduktionstjänster under planperioden.
- **Apotekare på vårdavdelningarna**
Genom apotekarnas kunskap kan vi på ett bättre sätt genomföra läkemedelsgenomgångar för att minska behovet av medicinering hos patienterna. Det är en viktig fråga både ur ett patientperspektiv men också ur ett hälsoekonomiskt perspektiv.
- **Akademisk specialisttjänstgöring för sjuksköterskor**
Vi har idag brist på specialistutbildade sjuksköterskor. Redan idag har landstingets sjuksköterskor möjlighet att vidareutbilda sig till specialistsjuksköterskor med ekonomiskt bidrag. Nu stärks den möjligheten så att fler av landstingets sjuksköterskor får möjlighet att specialisera sig inom sitt yrke utan att tappa en stor del av sin lön under utbildningstiden.
- **Lönesatsning på vårdpersonal som arbetare obekväma tider**
Vårdpersonal som går på schema har stundtals ett vårdtungt arbete. Vi premierar därför de som arbetar obekväma arbetstider inom vårdrutinen med en extra satsning på Ob-tillägget.

Mer tid för vård

Landstingets vårdpersonal lägger idag allt för mycket tid till annat än vårdomhändertagande. Under planperioden ska därför insatser göras för att öka resurserna till stödfunktioner som frigör mer tid till patientmöten. Vår satsning kallas Vårdnära service och handlar bland annat, men inte uteslutande, om måltidsvårdar som hjälper till att servera mat till patienter, om särskild personal som tvättar sängar. Där utöver finns medicinska sekreterare som avlastar vårdpersonal med administrativa sysslor.

Under 2015 presenterades också en rapport till landstingsstyrelsen om hur vi kan frigöra mer tid för vård. Landstingsdirektören har fått i uppdrag att fortsätta arbetet utifrån den rapporten och ska under 2016 återkomma med ytterligare förslag på att minska administration och icke vårdrelaterade sysslor för vårdpersonal.

Vänd utvecklingen kring hyrpersonal

Landstinget Sörmland ska vara en så attraktiv arbetsgivare att vi håller en låg nivå på hyrpersonal. Även om andelen hyrpersonal idag är en mindre del av den totala kostnaden för hälso- och sjukvården finns ett mervärde av kontinuitet och kvalitet i att vårdpersonal i våra verksamheter också är anställda hos oss.

Användandet av hyrpersonal ser också annorlunda ut i de olika verksamheterna. En kartläggning ska därför göras för att se varför vissa verksamheter lyckas hålla en låg frekvens av hyrpersonal. Bra arbetsmiljö och goda arbetsvillkor i landstinget kan stimulera fler att bli fast anställd personal. Landstingets satsning på en strategisk personalförsörjning ska fortsätta det arbetet under planperioden. Fasta pooltjänster vid vårdenheter, kliniker och mottagningar är exempel för de som inte har en fast tjänst i landstinget eller som vill arbeta extra vid sidan av ex. studier eller annan tjänstledighet.

Rätt till heltid – deltid en möjlighet

Tillsvidareanställning på heltid ska vara den huvudsakliga anställningsformen i landstinget. Den enskildes möjlighet att välja lägre tjänstgöringsgrad än heltid ska dock finnas kvar. För att heltidssatsningen ska lyckas krävs ett engagemang där man involverar personalen i processen. Landstinget avsätter fortsatta medel för heltidssatsningar under planperioden och landstingsdirektören ska under 2016 återrapportera till landstingsstyrelsen hur det arbetet fortskrider.

En modern schemaläggning

Rätt till vald tjänstgöringsgrad kan inte få bärkraft så länge som landstingets personal upplever att de har heltidsscheman som sliter. Tid med nära och kära samt möjlighet till fritidssysslor är viktigt för en bra arbetsmiljö och för att locka mer personal till landstingets verksamheter. Arbetet med att minska antalet schemalagda arbetshelger från varannan helg till att vara ledig tre av fem helger har påbörjats under 2015 och ytterligare medel avsätts för 2016. En bra schemaläggning är en prioriterad fråga för att minska sjukskrivningstalen i vården.

En hållbar arbetsmiljö

Landstingets organisation ska utformas så att den främjar en god hälsa hos personalen. Idag ökar sjukfrånvaron i hela landet. I landstinget ska sjukfrånvaron minska genom ett fortsatt arbete med arbetsmiljö och möjlighet för medarbetarna att utveckla sig själva och ha inflytande över det egna arbetet. Arbetsorganisationen ska utformas så att den främjar en god hälsa hos medarbetarna och ett starkt stöd i sjukskrivningsprocessen till landstingets chefer ska prioriteras under planperioden.

Medarbetarenkäten är också ett led i att kartlägga arbetsplatser där vi ser att problem finns med arbetsmiljö. Här har landstingets personalberedning, tillsammans med respektive förvaltning och

arbetskyddsorganisationen, en central roll att belysa arbetsmiljöhinder, hitta åtgärder och lösningar på arbetsmiljöproblem som uppstår.

En viktig del i arbetet med att vara den goda arbetsgivaren är introduktionsutbildning till Landstinget Sörmland. En samordnad utbildning och förutsättningar så att den nya medarbetaren får en god bild av hela landstinget och en bra start på den nya arbetsplatsen behövs. Ett utvecklingsarbete kring en generell introduktionsutbildnings ska påbörjas under planperioden.

Att bära det goda chefs- och ledarskapet

Landstingets chefer och ledare ska stå för det goda ledarskapet. I det återspeglas ett tydligt och kommunikativt ledarskap.

En viktig uppgift är att rekrytera nya chefer till ledande chefsuppdrag. I detta arbete ska en jämlik könsfördelning och ökad mångfald eftersträvas. Landstinget ska bli bättre på att identifiera personer som kan utvecklas till bra chefer, främja deras utveckling och locka dem att söka chefsuppdrag. Bra introduktion för nya chefer och mentorprogram bidrar till att landstinget är en attraktiv arbetsgivare.

Det goda ledarskapet är en av de viktigaste faktorerna för att bidra till en positiv utveckling av verksamhet och personal. Med ett gott ledarskap skapas förutsättningar för en arbetsmiljö där personalen vill vara engagerad och ta ansvar. För att uppnå detta krävs att landstingets ledare, på olika nivåer, får utbildning och stöd i att leda förändringsprocesser. Vi ser en stor potential i möjligheterna att kunna bredda rekryteringsgrunden för ledarskapsutveckling. Betydligt större vikt bör kunna fästas vid andra kvaliteter än rent akademiska, exempelvis lång yrkeserfarenhet och facklig kompetens, vid rekryteringen till våra interna ledarskapsutbildningar.

Lika lön för likvärdigt arbete

Landstinget arbetar aktivt med jämställdhetspolitiken på personalområdet. Ingen ska diskrimineras utifrån kön, könsuppfattning eller könsidentitet vid rekryteringar eller på landstingets arbetsplatser. Lika lön för likvärdigt arbete ska vara en självklarhet. Löneskillnader som beror på könstillhörighet, könsuppfattning eller könsidentitet ska inte förekomma. Lönesättningen ska vara tydlig, jämställd och rättvis. Det ska löna sig att vidareutbilda sig och skaffa speciell kompetens som är till gagn för landstingets verksamhet. Föräldraskap ska inte ses som hinder utan snarare en viktig erfarenhet.

En arbetsgivare som återspeglar samhället

Landstingets verksamheter ska präglade det samhälle vi lever i. Personer med exempelvis funktionsnedsättning ska kunna ta en anställning i landstinget. Här kommer arbetet under planperioden fortsätta med att anpassa tjänster som stödjer möjligheten för funktionsnedsatta att arbeta i våra verksamheter.

Ett mångkulturellt perspektiv är en viktig del i arbetet med att bli en god arbetsgivare. Dagens samhälle är mångkulturellt. Social sammanhållning mellan olika grupper i samhället är av största vikt. Annan språkkompetens än svenska ska ses som en merit i landstinget och kunna användas i mötet med patienter och brukare i vården.

Process- och förnyelseperspektivet

Process- och förnyelseperspektivet beskriver hur förutsättningar skapas för en ständig utveckling och förbättring av verksamheten i syfte att stödja de strategiska målen i Medborgarperspektivet.

Strategiskt mål

Landstinget levererar effektiva och säkra tjänster genom tydliga processer, ständiga förbättringar och samverkan.

Landstingets kvalitetsarbete ska i stor utsträckning initieras och drivas inifrån den egna verksamheten i syfte att tillvarata idéer och erfarenheter från personalen på ett systematiskt sätt. Samtliga verksamheter har ett grundläggande ansvar för detta. Verksamhetsutveckling är en integrerad del i det dagliga arbetet för att öka produktiviteten och säkra en god ekonomisk hushållning.

Framtidens hälso- och sjukvård

Landstinget har tagit fram en färdriktning för Framtidens hälso- och sjukvård i Sörmland. Utgångspunkten för arbetet med Framtidens hälso- och sjukvård är strävan efter en god hälsa och vård på lika villkor utifrån behov för hela befolkningen. Hälso- och sjukvården ska ständigt förbättra och utveckla sina resultat så att vården i Sörmland kontinuerligt håller en hög kvalitet med bra patientsäkerhet och tillgänglighet, där patienter och närstående får ett värdigt omhändertagande och gott bemötande.

Den framtida hälso- och sjukvårdsstrukturen ska utgå från målbilden om Sveriges friskaste befolkning. Landstinget Sörmland ska vara platsen där man prövar nya arbetsmetoder som leder till innovation i vården. Här finns inte något egenvärde i befintliga strukturer – vare sig i personalsammansättning eller i lokaler.

Inriktningsdokumentet Framtidens hälso- och sjukvård har varit vägledande för landstingets utvecklingsarbete i sedan det antogs 2012. På många plan har utvecklingsarbetet varit lyckosamt och Landstinget Sörmland har med Framtidens hälso- och sjukvård inlett resan mot målbilden att 2025 vara Sveriges friskaste län. I maj 2015 fattade landstingsstyrelsen beslut om att låta följa upp hur arbetet med Framtidens hälso- och sjukvård fortlöpt sedan det inleddes. Utifrån uppföljningen ska dokumentet uppdateras och anpassas för att på bästa sätt spegla de förutsättningar som råder inom landstinget och dess omvärld idag. Inom landstinget har organisatoriska förändringar genomförts bland annat inom tjänstemannaorganisationen och i vår omvärld finns bland annat en ny patientlag att ta hänsyn till. Båda dessa faktorer påverkar hur arbetet med Framtidens hälso- och sjukvård kan utvecklas för att även i framtiden kunna understödja landstingets mål om att 2025 vara Sveriges friskaste län.

Nivåstrukturering

Utgångspunkten för all vård som bedrivs inom ramarna för Landstinget Sörmland ska vara sörmlänningarnas behov av en patientsäker vård med god kvalitet och korta väntetider. I en verklighet där det totala vårdbehovet växer såväl nationellt som inom länet är det nödvändigt att ständigt arbeta för att strukturera länets hälso- och sjukvård för att den på bästa sätt ska kunna matcha länsinvånarnas behov och krav på bättre kvalitet. En viktig organisatorisk princip inom sjukvården är att vården ska ges på den nivå som ger det bästa möjliga slutresultatet för patienten så vitt avser bl.a. kvalitet, med lämplig hänsyn också till effektivitet i resursanvändningen. Att fördela vårdinsatser till den optimala nivån kallas ofta nivåstrukturering. För Landstinget Sörmland innebär nivåstrukturering att ständigt se över hur vi fördelar och strukturerar sjukvården inom och utom länet, både vad gäller vilka behandlingar som ska erbjudas i Sörmland och vid vilka utbudspunkter dessa behandlingar ska erbjudas inom länet. Mot bakgrund av landstingets grunduppdrag – att erbjuda en jämlik vård utifrån individens behov – ska den ledande

principen vid nivåstrukturerings vara att långsiktigt säkerställa utvecklingen av en vård av hög kvalitet för länets invånare.

Verksamhetsutveckling

I nära samband med att uppnå en optimal nivåstrukturerings måste även ett kontinuerligt arbete för att effektivisera landstingets verksamheter ske. I en skattefinansierad verksamhet som landstinget är det helt nödvändigt att verksamheternas arbete bedrivs så effektivt som möjligt. En hög effektivitet i resursanvändningen är avgörande för att landstinget även på sikt ska kunna möta behoven i en växande befolkning med allt fler äldre invånare. Ett flertal studier visar på vinsterna som kan göras vid ett strukturerat effektiviseringsarbete inom sjukvårdens verksamhetsområden. Slutsatserna som presenteras visar på att verksamhetsnära effektiviseringsarbete generellt leder till höjd vårdkvalitet för patienten, större personalnöjdhet samt sänkta kostnader.

Personcentrerad hälso- och sjukvård

En personcentrerad hälso- och sjukvård innebär att patientens behov sätts framför organisation och särintressen. Patientens samlade behov – medicinskt, socialt, individuellt – blir därmed styrande för hälso- och sjukvårdens utformning.

Att som människa med vård- och omsorgsbehov få vara i centrum och så långt det är möjligt inkluderas i alla vårdbeslut och processer är viktigt. Det har visats sig leda till bättre egenvård och bättre samarbete mellan vårdare. Personcentrerad vård är idag ett internationellt erkänt begrepp som kan tillämpas brett och inom många discipliner som har med människors vård och omsorg att göra.

Vissa grupper av medborgare eller patienter är särskilt utsatta och har olika svårigheter när det gäller att göra sin röst hörd eller att ta sig fram i en komplicerad vårdorganisation. I enlighet med de grundläggande värderingar som hälso- och sjukvården står på ska dessa gruppers behov och situation särskilt beaktas.

Anhöriga gör varje dag viktiga insatser för sina nära. De med sina insatser en central funktion för hur patienten upplever sin sjukdom och vård. Anhörigperspektivet ska bli starkare i landstinget. Såväl brukare och patienter som anhöriga har en central funktion i den kontinuerliga verksamhetsutvecklingen inom ramen för Framtidens hälso- och sjukvård.

Sammanhållen vårdprocess

I Framtidens hälso- och sjukvård ska Landstinget, tillsammans med länets kommuner, garantera en sammanhållen vårdprocess där patienten får vägledning genom en alltmer specialiserad och komplicerad hälso- och sjukvårdsstruktur. Den enskilde patienten ska inte märka när ansvaret för hälso- och sjukvården går över från en vårdgivare till en annan. Insatser för stärkt delaktighet och stöd till individer som har svårt att göra sin röst hörd ska prioriteras.

Idag ser vi att patienter som är färdigbehandlade på vårdavdelningar i vissa fall tvingas stanna kvar i avvaktan på ett anpassat boende hos kommunerna. Denna problematik är väl känd och en utredning om mellanvårdsplatser, ska genomföras. Tillskapandet av mellanvårdsplatser frigör fler vårdplatser för patienter med större behov av specialistvård samtidigt som det stödjer den utskrivningsklara patienten i sin rehabilitering.

Valfrihet- och rättighetsservice

I den Framtida hälso- och sjukvården ska det vara en självklarhet att patienten kan utkräva de rättigheter som finns definierade i nationell lagstiftning, förordningar och i landstingets egna regelverk. För de personer som upplever att deras patienträttigheter inte respekteras finns möjlighet att vända sig till landstingets valfrihet- och rättighetsservice, en servicefunktion som bistår med stöd och hjälp i frågor som

rör patienträttigheter. Landstinget erbjuder även en servicefunktion i form av en fast vårdkontakt vars syfte är patienten rätt stöd och hjälp utifrån individens behov av kontinuitet, samordning och säkerhet inom vården.

eHälsa

Utvecklingen av eHälsa är en framgångsfaktor för att möta framtidens utmaningar inom hälso- och sjukvården. Det skapar förutsättningar för såväl den personcentrerade vården där var och en kan vara delaktig i sin vård, som för en sammanhållen vårdprocess där de olika huvudmännen kan dela information. Detta kommer leda till en kvalitetsökning. För att säkerställa bästa tänkbara utveckling inom eHälsa ska förutsättningarna för inrättande av ett särskilt centrum för e-baserad hälso- och sjukvård utredas 2015-6.

Patientjournal på nätet är ett viktigt steg i utvecklingen mot att stärka patientens ställning i vården. Tjänsten innebär att landstinget ska erbjuda sörmlänningarna att ta del av sin patientjournal via nätet. I slutet av 2015 ska ett antal av landstingets vårdcentraler erbjuda tjänsten. 2016 är målsättningen att ansluta resterande delar av verksamheterna till projektet och även privata vårdgivare. Ambitionen är att under planperioden utöka projektet till att även omfatta andra självbetjäningstjänster, såsom tidsbokning, receptförnyelse att kunna ta del av provsvar.

En personcentrad hälso- och sjukvård innebär att eHälsa behöver bli en naturlig och integrerad del av vårdprocessen där invånare och patienter ges stora möjligheter att interagera med hälso- och sjukvården i vårdkedjan på ett annat sätt än vad som idag är möjligt. IT-stöden måste samtidigt följa och stödja verksamheternas och forskningens behov idag och i morgon.

Landstinget följer SKL:s gemensamma handlingsplan för nationell IT-strategi för vård och omsorg. I handlingsplanen är huvudinriktning att åstadkomma ökad patient- och verksamhetsnytta. Arbetet har sin tyngdpunkt inom e-tjänster för invånare, nationell patientöversikt och bastjänster för informationsförsörjning. Tidigare års strategiska inriktning, exempelvis kraftsamling kring ett gemensamt journalsystem, gör att landstinget har goda förutsättningar att snabbt införa de lösningar som utvecklas på nationell nivå.

IT-stöd

På landstingsövergripande nivå pågår arbetet med att samla och strukturera informationsflödet genom införande av stöd för informationsförsörjning och informationssamverkan. Syftet är att all information ska bli snabb att hämta, tillförlitlig och uppfylla de legala krav som ställs. Nya arbetsformer är under utveckling och under planperioden ska ett nytt IT-stöd, inklusive journalsystem, införas. Ett väl fungerande och ändamålsenligt IT-stöd är en viktig komponent för att stödja sjukvårdens produktion, utveckling och rapportering.

Hälsostyrning utifrån behov

En mycket begränsad del av befolkningen, ca 1 %, är i behov av mycket omfattande insatser från hälso- och sjukvården. Det handlar om människor med ett stort antal olika diagnoser som ofta tvingas uppsöka sjukvården. Undersökningar har visat att denna grupp står för ca 30 % av sjukvårdskostnaderna. När det gäller denna patientgrupp är det mycket angeläget att vården har ett helhetsperspektiv och organiseras utifrån patientens behov. Det kan handla om aktiv hälsostyrning via vårdlots vid sjukhusens akutmottagningar och/eller direkta insatser utförda av samordningsköterskor vid länets vårdcentraler. Målsättningen är att de mest sjuka ska erbjudas ett individanpassat stöd och att proaktivt arbeta för att målgruppen inte ska behöva vistas på sjukhus i onödan.

Kunskapsstyrning

Kunskapsstyrning är en process där kunskap sprids, resultat följs upp och ny kunskap sedan skapas med stöd av uppföljning. Det handlar både om att välja rätt metod i varje enskilt fall och om att bygga bra helheter och system. Genom att bygga system för successivt lärande skapas förutsättningar och möjligheter att dra nytta av den kompetens och det engagemang som finns och kan vidareutvecklas hos de berörda; professioner, brukare och patienter, verksamhetsledningar, uppdragsgivare och förtroendevalda. Ett sådant system kan bidra till att vården blir mera jämlik, samtidigt som resultaten blir bättre och säkerheten och kvalitén för patienterna och brukarna kan höjas på ett resurseffektivt sätt.

Som stöd och utveckling av arbetet med kunskapsstyrningsfrågorna i landstinget finns ett Råd för kunskapsstyrning. Rådet är bland annat mottagare av nationella kunskapsunderlag/ riktlinjer och samordnar beredningsprocesser mellan politik, profession och tjänstemän vid införande av riktlinjer m.m. Vidare stödjer rådet ledningen vid värdering av ny kunskap och nya metoder för diagnostik, vård och behandling samt vid avveckling av äldre metoder.

Nationella riktlinjer ska följas och landstinget ska inom ramen för sitt deltagande i sjukvårdsregionen och i Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) verka för att det införs riktlinjer inom fler områden. Arbetet med de nationella riktlinjerna är en lärande process, där arbete ständigt pågår för att utveckla de olika delarna. Riktlinjerna är förutom ett verktyg för att få en jämlik vård över hela landet också en höjning av ambitionsnivån i behandlingen av de aktuella sjukdomsgrupperna. De kan ses som ett beslutsstöd och är en viktig del i ledningssystemet för kvalitet.

Ytterligare vårdprogram ska arbetas fram och gamla vårdprogram utvärderas och uppdateras. De resultat som rapporteras in till nationella kvalitetsregister ska följas upp och utvärderas. Ett centralt verktyg i detta arbete är det råd för kunskapsstyrning som inrättades i landstinget under 2010. Syftet är att stimulera till fördjupade analyser och diskussioner för att stödja arbetet med effektiviseringar och förbättringar av verksamheten.

Patientsäkerhet

Patientsäkerhet är en prioriterad fråga för landstinget. Ett proaktivt patientsäkerhetsarbete bygger på ett kontinuerligt arbete med målformulering, uppföljning, analys och återföring. Hälso- och sjukvården i Sörmland arbetar efter Socialstyrelsens rekommenderade inriktning och för att fortsätta utveckla en säker vård ska utbildning inom patientsäkerhetsarbetet fortsätta för samtliga yrkesgrupper.

Vårdrelaterade infektioner drabbar ungefär var tionde patient som vårdas inom somatisk slutenvård. Allvarlighetsgraden varierar från lindrig till livshotande. Hälso- och sjukvården i Sörmland har vårdrelaterade infektioner som en uppföljningsindikator med målsättningen att andelen infektioner kontinuerligt ska minska under planperioden.

Användning av nya mer effektiva läkemedel innebär positiva effekter för individens sjukdomstillstånd och livssituation. Läkemedelsföreskrivning är dock en åtgärd som måste omprövas och ifrågasättas regelbundet. Rätt medicinering minskar sjuklighet, fel medicinering kan leda till biverkningar och i vissa fall undvikbar sjukhusvistelse. Äldre är särskilt känsliga och kan råka ut för biverkningar och oönskade effekter av olämpliga läkemedel och olämpliga kombinationer av läkemedel.

Forskning- och utveckling

I arbetet med utformning och utveckling av vården ska hög kvalitet vara vägledande. Att strategiskt följa arbetet med kvalitetsutveckling och uppföljning av vården är ett viktigt uppdrag för landstingsstyrelsen som beställare av vård. Skälet till det är givetvis att sörmlänningarna ska ges en god och jämlik vård efter behov.

Landstingets samverkan med utbildningsaktörer från kommuner, högskolor och andra landsting för att främja forskning och kunskapsutveckling är en prioriterad fråga. Utökad samverkan krävs för att skapa nya former av lärandemiljöer och kvalitetssäkrade utbildningar med ett innehåll anpassat till framtida kompetensbehov. Vård- och omsorgscollege i länet är en del i detta liksom den regionala samverkan mellan närliggande landsting och de utbildningsplatser som finns där.

För att landstingets roll i forskning och utbildning ska bli tydlig ska en forsknings- och utbildningsstrategi arbetas fram under 2016. Strategin ska samla ihop landstingets forsknings-, utbildnings-, och innovationsarbete. På det sättet stärker vi vår kompetens inom de akademiska forskningsrönen och skapar samtidigt en grund för att vara en attraktiv arbetsgivare.

När Landstinget planerar, bygger eller renoverar byggnader inför framtiden ska särskild beaktan tas till forskning även på mjuka områden. Det kan exempelvis handla om naturmiljöers positiva inverkan på tillfrisknande och personalens välbefinnande, hur smittspridning kan undvikas med hjälp av planlösningar och hur så kallade tysta avdelningar ger minskad stress och förbättrade vårdresultat. Vi ska också underlätta kollektiva resor från och till sjukvårdsinrättningarna med hjälp av fysisk planering och se till att gång- och cykelbanor finns av god kvalitet för patienter och personal. Parkering för cyklar skall finnas av god kvalitet och tillräcklig mängd.

Det påbörjade arbetet med införandet av akutläkartjänster ska vidareutvecklas. En akutläkare har förmågan att under en begränsad tid och med begränsad bakgrundsinformation prioritera och koordinera lämpliga vårdinsatser utifrån behov och tillgängliga resurser. Ambitionen är att samtliga akutmottagningar i länet ska tillhandahålla akutläkare.

Närakuter

En närakut är en ny modell för närsjukvård i Sörmland och omfattar såväl primärvård, akutsjukvård och kommunal sjukvård. Närakutens uppdrag är att stärka den nära vården samtidigt som akutsjukvården på sjukhuset kan fokusera på att ta hand om allvarigare diagnoser. En utredning pågår kring förutsättningarna för inrättande av närakuter vid länets somatiska sjukhus samt i Strängnäs kommun.

Cancerstrategi

Landstingets uppgift är att ständigt utveckla cancervården för att säkerställa en jämlik, säker och effektiv vård anpassad efter individens behov. Satsningen för att korta väntetiderna i cancervården ska bygga på det arbete som gjorts inom ramen för den nationella cancerstrategin och de regionala cancercentrum (RCC) som finns sedan ett par år tillbaka. RCC:s roll är att bidra till en mer jämlik, säker och effektiv cancervård genom regional och nationell samverkan.

Hälsolinjen

En väl fungerande kollektivtrafik och en god tillgänglighet till sjukvården har en mycket stor betydelse för medborgarna och för en väl fungerande sjukvård. Ett utvecklingsområde i arbetet med Framtidens hälso- och sjukvård är att förbättra tillgängligheten mellan länets tre somatiska sjukhus. Landstinget har utifrån sin roll i Kollektivtrafikmyndighetens möjligheter att påverka trafikutbudet utifrån patienternas behov och förändringar i hälso- och sjukvårdsstrukturen. I enlighet med Landstingets roll och uppdrag startades 2013 Hälsolinjen, en ny busslinje på sträckan Vingåker-Katrineholm-Flen-Malmköping-Eskilstuna. En analys av linjen visar att resandet med Hälsolinjen har ökat stadigt sen lanseringen för att sedan hösten 2014 omfatta cirka 6500 påstigande per månad. Resandet med parallella linjer minskade samtidigt vilket indikerar att en överflyttning av resandet har skett till en Hälsolinjen som bättre passar resenärernas behov. För resande mellan Nyköping och Eskilstuna samt mellan Nyköping och Katrineholm är den långsiktiga ambitionen att införa fler bussturer som ger tätare avgångar och ytterligare förstärker förbindelserna mellan sjukhusen. Utökade möjligheter att resa med kollektivtrafiken underlättar för både patienter, anhöriga och sjukvårds-

personalen att ta sig fram på ett enkelt och miljövänligt sätt. En utredning ska genomföras under planperioden för att se hur kollektivtrafikens biljettsystem kan attrahera fler att resa kollektivt till och från länets sjukvårdsinrättningar.

Regional utveckling och samverkan

I en alltmer internationaliserad värld med regionala tillväxtcentrum som drivkrafter för ekonomin, blir tillgång till goda kommunikationer allt mer avgörande. En väl utbyggd kollektivtrafik är av stor betydelse för att underlätta Sörmlänningarnas arbets- och studiependling, men även för resor till hälso- och sjukvård, föreningsliv, handel, nöjen och rekreation. En väl fungerande kollektivtrafik är också en jämställdhetsfråga. Detta eftersom studier visar att kvinnor i större utsträckning än män åker kollektivt. Sedan 2012 organiserar landstinget tillsammans med de sörmländska kommunerna kollektivtrafiken under kommunalförbundet Sörmlands kollektivtrafikmyndighet. Landstinget är majoritetsfinansierad i myndigheten. Inom ramen för finansiering av kollektivtrafikmyndigheten avsätter landstinget 2016 särskilda medel för en utökning av tågtrafiken.

Landstinget ska inom ramen för kollektivtrafikmyndighetens arbete underlätta för länets invånare att ta klimatansvar genom att satsa på en väl utbyggd kollektivtrafik för framtiden. Möjligheten för medborgare att kunna ta sig mellan våra tre sjukhusorter ska under planperioden prioriteras.

En sammanhållen offentligt organiserad trafik i Mälardalen ska också stärkas genom ett fördjupat samarbete mellan länstrafikbolagen i Sörmland, Stockholms, Uppsala, Örebro och Västmanlands län. Utgångspunkten med detta arbete är att den enskilde resenärens behov.

Under 2016 ska priset för Länstrafikens månadskort ”Länskortet” sänka. Länskortet gäller i 30 dagar på Länstrafikens bussar och tåg i Sörmland och är inte sträckbundet. En prissänkning stimulerar till ökat resande med kollektivtrafik samtidigt som Sörmland med sänkningen harmonierar priset mot Stockholms läns pris för ett månadskort hos Stockholms lokaltrafik. Målsättningen är att ett ta fram ett gemensamt biljettsystem och ett gemensamt månadskort, med ett enhetligt pris, för Sörmland, Stockholms län, Västmanland och Örebro och Uppsala län.

Grunden för den regionala utvecklingen är att den ska vara ekonomiskt, ekologiskt och socialt långsiktigt hållbar. Medborgarnas behov ska tillgodoses utan att äventyra kommande generationers möjlighet till ett gott liv. Landstinget har en viktig roll att spela i utvecklingen på regional nivå. Samverkan mellan landstinget och det av landstinget delfinansierade Regionförbundet Sörmland, länets kommuner, samordningsförbundet RAR och övriga aktörer inom länet har stor strategisk betydelse. Landstinget ska fungera som initiativtagare och pådrivare i olika projekt och vid behov ställa såväl kompetens som ekonomiska resurser till förfogande i syfte att utveckla Sörmland. På det social- och kulturpolitiska området ska landstinget axla rollen som den ledande regionala aktören och ta ett betydande ansvar för att samla kommuner, civilsamhälle och medborgare i syfte att bidra till en positiv utveckling för hela länet och därmed minimera risken för att någon hamnar mellan stolarna.

För att klara framtida utmaningar och göra Sörmland till en attraktiv, konkurrenskraftig del av Stockholm-Mälardalen ska våra gemensamma insatser ha en tydlig inriktning: Landstinget ska verka för att stärka och samla de regionala aktörer som är involverade i Sörmlands utveckling. Landstingets relation till andra omkringsliggande län ska utvecklas. Syftet är att skapa förutsättningar för såväl kvalitativa framsteg som ett mer kostnadseffektivt nyttjande av resurser. Mot bakgrund av detta ska landstinget aktivt delta i att stödja en regionförstoring. Den övergripande målsättningen är att identifiera samverkansområden där ett mervärde kan skapas för medborgarna.

Sörmland påverkas av vår omvärld. Att vidga kunskapen om utvecklingen i vår omvärld och vad som påverkar Sörmland är en investering för framtiden. Landstinget ska ha en tydlig och aktuell omvärldsbevakning för att kunna möta förändringar på ett professionellt sätt. Nyckeln till regional utveckling och tillväxt är att ha hög kunskap och kännedom om sin omvärld.

Miljöperspektivet

Landstingets mest centrala uppdrag är att värna invånarnas hälsa, och organisationens huvudsakliga fokus är hälso- och sjukvården. För att säkra en hållbar hälsa för befolkningen idag och framöver behöver också skadlig inverkan på miljö och klimat minimeras. Klimatförändringarna bedöms av många forskare som den största hälsorisken i vår tid, och man har slagit fast att skadliga kemikalier och läkemedelsrester är en bidragande orsak till ohälsa. Miljöperspektivet beskriver hur landstingets verksamheter, i sitt dagliga och långsiktiga arbete, ska utformas för att skona människa och miljö från negativ påverkan. Miljö- och klimatarbetet är nära förknippat med målsättningen att Sörmland ska vara Sveriges friskaste län 2025.

Landstinget Sörmland ska fortsätta arbetet med att bli miljöledande landsting och aktivt medverka till att de regionala miljömålen uppnås, bland annat genom att ingå i det regionala Miljö- och klimatrådet tillsammans med Länsstyrelsen och andra aktörer. Under planperioden ska det ske en minskning av utsläpp till luft, mark och vatten. Landstinget ska genom sitt miljöarbete bidra till att skapa och utveckla ett Sörmland där invånarna ges möjlighet att göra miljövänliga val i olika livssituationer. Arbetet med att förbättra avfallshanteringen fortlöper under 2016.

Miljöarbetet ska fortskrida inom landstingets samtliga verksamhetsområden. Ett stort fokus ligger på sjukvården, men även våra folkhögskolor och andra utbildningsverksamheter som Öknaskolan/Sörmlands Naturbruk omfattas av miljö- och klimatprogrammet och landstingets miljöledningssystem. Jordbruket, skogsbruket och djurhållningen ställer krav på stor miljömedvetenhet och ett ständigt pågående arbete för att minska påverkan på luft, vatten och hav.

Omställningsprocessen ska intensifieras. Under planperioden ska Sörmlands Naturbruk få ett vidare uppdrag och utvecklas till ett grönt utvecklingscentrum i syfte att driva på omställningen till ett ekologiskt hållbart Sörmland. Landstingets inköp av klimatsmart och ekologiskt livsmedel ska vara minst 50 % år 2017. Med krav på underleverantörer kan landstinget genom de inköp som görs påverka både miljöarbetet och de anställdas arbetsvillkor hos våra underleverantörer, i såväl Sverige som i andra länder. En ny policy för hållbara upphandlingar håller på att färdigställas tillsammans med landstinget Västmanland.

Varje enskild verksamhet ska med stöd av miljöenheten och verksamheternas egna miljöombud efterleva de övergripande miljömålsområdena i miljö- och klimatprogrammet, enligt följande punkter

- Landstinget bedriver ett hållbart och effektivt miljöarbete
- Landstinget arbetar med att minska negativ klimatpåverkan
- Landstinget arbetar med att minska miljöpåverkan från läkemedel och kemikalier

Strategiskt mål

Landstinget bedriver ett miljöarbete fokuserat på att minimera miljöbelastning och förebygga föroreningar genom att arbeta med prioriterade miljöaspekter.

Ledningssystem

Styrningen av miljöarbete ska under planperioden ske genom ständig utveckling enligt det internationella certifierande miljöledningssystemet ISO 14001. Det ger ett strukturerat, effektivt och systematiskt arbetssätt, med tydliga riktlinjer för hur arbetet ska gå till. De områden som betonas och efterfrågas i miljöledningssystemet är ledningens engagemang, en löpande analys av miljöpåverkan samt det antagna miljö- och klimatprogrammet. ISO 14001 fokuserar även på frågorna om vilka miljömålsområden som ska prioriteras, hur miljöarbetet organiseras och vem som gör vad i miljöorganisationen. Miljöarbetet granskas genom en extern miljörevision, som senast genomfördes 2015. Nästa revision genomförs 2018. Kunskapen om lagar och andra krav ska vara god i hela organisationen, som ska genomsyras av personligt miljöengagemang. Miljöarbetet ska redovisas öppet och informativt.

Landstinget arbetar även utifrån en standard för hållbar utveckling (SS 85 40 00). Detta ledningssystem beaktar både ekonomiska, sociala och ekologiska aspekter.

Miljö- och klimatprogrammet 2014-2018

Landstingsfullmäktige antog 2013 ett nytt femårigt miljö- och klimatprogram med nio betydande miljöaspekter. Bland aspekterna finns energianvändning, vatten, transporter, användning av läkemedel, lustgas, narkosgas, kemikalier och andra produkter, samt inköp av varor och tjänster (upphandlingar). Den totala mängden konventionellt och farligt avfall från sjukhus samt vårdens specialavfall ska minska, och källsorteringsgraden ska öka. Som punkt i miljö- och klimatprogrammet finns även frågan om utbildning för elever och studenter samt för besökare och nyttjare av landstingets tjänster. Under planperioden avsätts extra resurser för genomdrivandet av miljö- och klimatprogrammet.

Klimatpåverkan

Kollektivtrafik

En väl fungerande kollektivtrafik och en god tillgänglighet till sjukvården har en mycket stor betydelse för medborgarna och sjukvården. Samtidigt är användandet av fossila bränslen den främsta orsaken till klimatförändringarna. I Sörmland kommer all regional kollektivtrafik inom länet drivas med energi från förnybara källor från och med den 1 januari 2016. Införskaftet av egna tåg innebär att antalet tågavgångar kommer bli betydligt fler under planperioden, vilket tillsammans med ett förnyat system för taxor i länstrafiken ytterligare underlättar för länets invånare att resa klimatsmart.

Grön IT

Arbetet med införandet av grön IT för konferenslösningar och minskat resande kom långt under föregående år och ska finjusteras under 2016.

Fordonsflottan

De fordon som landstinget förfogar över ska på sikt vara helt fossilfri. Under planperioden kommer en gradvis utfasning av fossila bränslen äga rum.

Minskade koldioxidutsläpp via maten

Livsmedelsproduktion kan innebära stora utsläpp av koldioxid. För en klimatsmart måltidsplanering ska landstinget börja använda sig av ett nyligen framtaget system för beräkning av koldioxidutsläpp vid produktion av olika matvaror.

Energianvändning

En generell minskning av energianvändningen sparar pengar, naturresurser och minskar koldioxidutsläppen. Landstinget ska genom sin energipolitik stimulera produktion av el från förnyelsebara energikällor.

Energieffektiviseringar

Landstinget ska arbeta med energieffektiviseringsåtgärder i befintliga lokaler i enlighet med de energideklarationer som tagits. Installationer av LED-teknik i landstingets lokaler påbörjades under 2015 och fortsätter under planperioden vid utbyte och nyinstallation av armaturer.

Förnybara energikällor

Produktion av energi är vår tids stora utmaning. Över hela jorden måste enorma investeringar i förnyelsebara energikällor göras. Landstinget kommer i linje med omställningsbehovet fortsätta utbyggnaden av solceller och under planperioden fortsätta investera i förnybart.

Byggnationer

Landstinget står inför ett decennium av mycket stora investeringar i vårdfastigheter. Hur dessa genomförs kommer påverka patienter, personal, miljö och ekonomi under många år framöver. Landstinget ställer högsta tänkbara miljökrav sett ur alla aspekter och har beslutat om toppnivå (guld) i miljöbyggnadscertifiering. Man väljer hållbara byggmaterial och undviker skadliga kemikalier. Byggnadstekniker, temperatur- och klimatsystem väljs utifrån livscykeleconomiska analyser och minimerad negativ miljöpåverkan. Rivning sker med ansvar taget för återbruk och materialåtervinning. Patienters välbefinnande och medarbetares arbetsmiljö står i fokus för utformningen av nya och renoverade byggnader. Ett första passivhus invigdes under 2015. Fler kommer följa 2016 och kommande år.

Kemikalier och läkemedel

Miljömålsområdet ”Kemikalier och läkemedel” syftar till att säkerställa att kemikalier och läkemedel som används inom landstinget ger minsta möjliga miljöpåverkan. Användningen av läkemedel som har stor miljö- och hälsopåverkan ökar drastiskt i samhället. Många läkemedel bryts ner långsamt. Överblivna läkemedel som kastas i hushållssoporna eller spolas ner i avloppet gör stor skada i naturen. Miljöfarliga substanser sprids i sjöar och markområden där de har negativa effekter på såväl människan som på växter, djur och natur. Landstinget kommer fortsätta arbeta för att uppnå de mål som definieras i det antagna miljö- och klimatprogrammet.

Enbart ca 10 % av läkemedelsanvändningen sker på sjukhusen, övriga 90 % sker i hushållen. Landstinget ska genom receptförskrivarna informera allmänheten om hantering av överblivna läkemedel. Mätningar genomförs utifrån analyser av AMM, Arbets- och miljömedicin i Örebro. Landstinget satsar även på att anställa apotekare på vårdavdelningarna. Med deras kunskap kan vi på ett bättre sätt genomföra läkemedelsgenomgångar för att minska behovet av medicinering hos patienterna. Det gynnar både den enskilda patienten och den sörmländska miljön.

De kemikalier som har störst miljöpåverkan ska fasas ut eller ersättas. Den registrering i kemikaliehandledningssystemet iChemistry som genomförts av miljöenheten gör det möjligt att under 2015 upprätta en utfasningslista enligt de olika verksamheternas kemikalieförteckningar. Dessa förteckningar kommer sedan uppdateras årligen under hela planperioden. Utbildning inom riskbedömning avseende kemikalier fortsätter.

Barnrättsfokus

Växande barn påverkas av hälsovådliga kemikalier som omger oss i vardagen. Under 2015 har barnmorskor och BVC-personal informerats om problembilden, och under 2016 kommer skriftlig information börja delas ut till föräldrar.

Ekonomiperspektivet

Ekonomiperspektivet beskriver hur landstinget på ett kostnadseffektivt sätt ska hushålla med tillgängliga resurser för att skapa och behålla en god ekonomi som ger handlingsfrihet och inte belastar kommande generationer.

Strategiskt mål

Landstinget har en stark ekonomi i balans.

Att säkerställa en stabil ekonomisk utveckling kommer att vara en stor utmaning för landstingets under planperioden. Förutsättningen för att landstinget ska kunna erbjuda en jämlik och jämställd verksamhet av högsta kvalitet är god hushållning med de resurser som står till förfogande. De ekonomiska marginalerna ska vara tillräckligt stora för att landstinget ska kunna bedriva verksamheten av egen kraft även i lågkonjunktur. Utgångspunkten är att varje generation ska bära sina egna kostnader.

Ett strategiskt arbete med planering- och uppföljning

Landstinget Sörmland får i samband med 2016 ett nytt reglemente för planering- och uppföljning. Till detta ska landstinget under planperioden stärka arbetet med budgetansvar och måluppfyllelse ned på lägsta verksamhetsnivån.

Kostnadsökningstakten inom svensk hälso- och sjukvård är idag högre än den uppräknings som sker enligt landstingsprisindex. För Landstinget Sörmlands del har man konstaterat att områden kring utomlänsvård och läkemedel är bidragande orsaker till att länssjukvården inte har en budget i balans. Under 2016 tillskjuts medel om 100 mnkr i ramhöjning för att möta den nuvarande kostnadstakten. Men det kommer inte heller framöver att finnas ekonomiska resurser för att kompensera kostnadsökningar på samma nivå som idag. Ett omfattande strukturarbete har därför påbörjats för att även framgent ha en effektiv och bra länssjukvård.

En kostnadseffektiv administration

Landstinget Sörmland ska ha en effektiv och målinriktad organisation, som framför allt har sitt huvuduppdrag i att stödja hälso- och sjukvården. Landstingsdirektörens uppdrag att se över den centrala administrationen har här en nyckelroll. Samordningsvinster genom att kombinera flera administrativa sysslor och enheter ska uppmuntras. Det budgetutrymme som en effektivisering av administrationen genererar ska omfördelas till satsningar på en konkurrenskraftig personalpolitik inom hälso- och sjukvården.

Landstingets fastighetsplan

Landstinget Sörmland satsar på att bygga om de fyra sjukhusen i länet. Medan arbetet på Regionsjukhuset Karsudden pågår har tidsplanen för våra tre somatiska sjukhus förskjutits. För oss är det viktigt att det blir rätt från början istället för att det går fort och blir fel. De ekonomiska ramarna för fastighetsinvesteringarna ligger fast och de planer som arbetas fram har att anpassas utifrån den ramen. Lärdom från andra sjukhusbyggnationer i landet är att byggnationskostnaderna rasar iväg om man inte redan initialt slår fast vilken verksamhet som ska finnas i lokalerna.

Skatter och intäkter

För landstinget är skatteintäkter den största intäkten för att bedriva verksamhet. Skattesatsen ska vara oförändrad under mandatperioden. Det är viktigt att slå fast att det främst är en ökad sysselsättning i länet som genererar mer skatteintäkter till den sörmländska sjukvården. Detta är dock inget som landstinget själv kan råda över. För landstinget är det snarare ett kontinuerligt effektiviseringsarbete i verksamheterna som är nyckeln till att bibehålla en god ekonomi.

Landstingets patientavgifter står för en liten del av intäkterna. Studier visar också att styrning av vårdnivå genom patientavgifter inte ger stor effekt. En utredning för hur patientavgiftssystemet kan förenklas har inletts under 2015. Syftet är att se hur avgifterna speglar de behov som patienter har i en modern hälso- och sjukvård. Det handlar även om att koppla avgiftssystemet till själv-incheckning och en elektronisk hantering av frikortssystemet. Förändringar av patientavgiftssystemet kan tidigast träda i kraft 2017.

Inköp

Landstinget står inför en stor uppgift att verkställa de investeringar som beslutas. Då landstingets resurser är begränsade vad gäller såväl investeringsutrymme som driftkostnader för att ha en ekonomi i balans måste samtliga upphandlingar och inköp utvärderas mot de totalkostnadskonsekvenser de får för landstinget som helhet. Vid varje upphandling måste alternativen noga utvärderas mot såväl totalekonomi och konsekvenser för kvalitet, tillgänglighet, hållbarhet och tillförlitlighet.

De senaste årens upphandlingar visar att det finns möjligheter att göra kostnadsbesparingar inom landstingets verksamheter. Det handlar både om förbättrad avtalstrohet men också smartare och effektivare inköpsprocesser. Detta pekas ut som ett särskilt fokusområde inom Framtidens hälso- och sjukvård.

Inköp ska användas som ett strategiskt verktyg för att främja hållbarhet, förnyelse, kvalitet och effektivitet i samtliga verksamheter. Landstingets inköp ska följa de inriktningar och beslut som fattas samt genomföras inom givna ramar. Ett särskilt område är de politiska viljeinriktningarna kring sociala upphandlingskriterier (CSR), landstingets klimatmål och mänskliga rättighetsperspektivet. Anskaffningar inom landstinget ska så långt som det är möjligt präglas av samordning av inköp och finna lösningar över organisationsgränserna i strävan att hålla kostnaderna nere.

Sociala kvalitetskrav vid offentliga upphandlingar är ett enkelt sätt för offentlig verksamhet att verka och delta som en integrerad aktör i övriga samhället. När landstinget står inför omfattande investeringar de kommande tio åren är det därför viktigt att fånga upp dessa delar. En social och hållbar investeringspolicy är under framtagande och kommer att vara implementerade under 2016.

Hälsoekonomi

Landstinget fortsätter sitt arbete avseende att få ut så mycket välfärd och livskvalitet som möjligt för de resurser som finns att tillgå. Detta innefattar flera olika områden, bland annat utveckling och implementering av enhetliga kvalitets- och ledningssystem samt vidareutveckling av hälsoekonomiska bedömningar. Hälsoekonomin är ett värdefullt redskap för att ge vägledning kring hur begränsade resurser ska användas och fördelas på bästa sätt.

Jämställdhetsbudgetering

Forskningen visar att den skeva fördelningen av ekonomiska resurser mellan män och kvinnor också finns i offentlig sektor. Detta särskilt om man ser hur fördelningen av resurser till välfärd ligger. Landstinget Sörmland har påbörjat ett arbete med gender budgeting (jämställdhetsbudgetering) som ska utvecklas vidare och integreras som del i budgetprocessen. En del i detta arbete är att landstingsstyrelsens ärendeprocess

numera analyseras utifrån ett mänskliga rättigheters perspektiv, där utredningar ska ta särskild hänsyn till jämställdhetsperspektivet.

God ekonomisk hushållning

Den viktigaste åtgärden för att trygga en ekonomi i balans är att ha en god kontroll över kostnadsökningstakten. Fortsatta effektiviseringar är en förutsättning för att landstinget även framöver ska uppnå en ekonomi i balans.

Där den traditionella ekonomistyrningen och redovisningen fokuserar på intäkts- och kostnadsslag och organisatoriska nivåer, behöver landstinget utveckla metoder för en styrning av ekonomin som stödjer en processororienterad verksamhetsutveckling. För hälso- och sjukvårdens vidkommande innebär detta exempelvis en styrning som möjliggör ekonomisk uppföljning på sjukdomsgruppsnivå. Detta är nödvändigt för att kunna bedöma om en verksamhet, process eller prestation är kostnadseffektiv.

Landstingets antagna riktlinjer för en god ekonomisk hushållning ska följas. Samtidigt kan vi konstatera att vi fortfarande befinner oss i en lågkonjunktur. Därför kommer resultatmålet tillfälligt att sänkas för planperioden till 1,5 % av skatteintäkter och generella statsbidrag. Den långsiktiga målsättningen är att återgå till 2 % i resultatmål när konjunkturen går upp.

Strategiska budgetprioriteringar 2016	Mnkr
Medborgarperspektivet	
Avgiftsfri mammografi	3
Ökad läkartäthet i primärvården	15
Vårdnära service	5
Fler mobila team	10
Samtals- och rådgivningsmottagningar kring psykisk ohälsa för barn och unga	7,9
Kontaktsjuksköterskor	3,5
Fler psykologer på länets vårdcentraler	6
Personalperspektivet	
Strategisk kompetensförsörjning	10
Fortsatt satsning på färre arbetshelger för vårdpersonal	15
Process- och förnyelseperspektivet	
Utökad kollektivtrafik	10
Sänkning av priset på länskortet i kollektivtrafiken	2
Miljöperspektivet	
Satsning på miljöprioriterade åtgärder inom miljö- och klimatprogrammet	5
Ekonomiperspektivet	
Ökad ekonomisk ram till hälso- och sjukvården	100

Strategiska uppdrag 2016
Medborgarperspektivet
Framtidens hälso- och sjukvård 2.0
Personalperspektivet
Förbättringsarbetet –Varje dag lite bättre
Minska administration för vårdpersonal
Fortsatt arbete med rätten till heltid
Process- och förnyelseperspektivet
Strategiskt arbete med nivåstrukturering
Fastighetsplanen
Forsknings- och utvecklingsstrategi
Miljöperspektivet
Miljö - och klimatprogrammet
Ekonomiperspektivet
Strategisk planering- och uppföljning

Sammanfattning strategiska mål

Medborgarperspektivet

Strategiskt mål

- Landstinget bidrar till god livskvalitet, jämlik hälsa samt en livskraftig och levande region genom verksamhet som utmärks av god kvalitet, tillgänglighet, öppenhet, respektfullhet och delaktighet i syfte att bli Sveriges friskaste län.

Personalperspektivet

Strategiskt mål

- Landstinget är en attraktiv arbetsgivare med kompetenta och engagerade medarbetare som deltar aktivt i utvecklingen av verksamheten.

Process- och förnyelseperspektivet

Strategiskt mål

- Landstinget levererar effektiva och säkra tjänster genom tydliga processer, ständiga förbättringar och samverkan.

Miljöperspektivet

Strategiskt mål

- Landstinget bedriver ett miljöarbete fokuserat på att minimera miljöbelastning och förebygga föroreningar genom att arbeta med prioriterade miljöaspekter.

Ekonomiperspektivet

Strategiskt mål

- Landstinget har en stark ekonomi i balans.

Landstingets övergripande indikatorer

Landstingets strategiska mål utgör tillsammans landstingets mål för god ekonomisk hushållning. Vid utvärdering av verksamheten är det en samlad bedömning av graden av måluppfyllelse av de strategiska målen som utgör grund för bedömning av god ekonomisk hushållning.

Utgångspunkten är att utfallet för nedan angivna landstingsövergripande indikatorer ska vara utgångspunkt vid värdering av måluppfyllelse för respektive perspektiv. Vid god balanserad måluppfyllelse kan god ekonomisk hushållning uppnås.

Generellt gäller att för de indikatorer där så är möjligt ska rapporteringen vara könsuppdelad.

Medborgarperspektivet

- Andel patienter/brukare/resenärer/kunder som varit nöjda med landstingets tjänster.
 - Årets målvärde 80 % av mätningarna ska uppnå sina respektive målvärden.
- Andel i olika befolkningsgrupper med ett gott självskattat hälsotillstånd.
 - Årets målvärde 75 %

Personalperspektivet

- Andel engagerade medarbetare utifrån index för hållbart medarbetarengagemang (definition enligt RKA).
 - Årets målvärde 77 %

Process- och förnyelseperspektivet

- Andel patienter som fått landstingets tjänster i god tid.
 - Årets målvärde 100 % av mätningarna ska uppnå respektive målvärden.
- Andel utvalda områden inom kvalitet som landstinget förbättrat.
 - Årets målvärde 80 % av de utvalda områdena/projekten ska ha uppnått planerat resultat.

Miljöperspektivet

- Andel indikatorer i landstingets miljö- och klimatprogram som uppnår målvärdet.
 - Årets målvärde 100 % av miljöindikatorerna ska uppnå respektive målvärde.

Ekonomiperspektivet

- Ekonomiskt resultat beräknat enligt kommunallagens krav på balans ska vara minst 0.
 - Årets målvärde > 0.
- Ekonomiskt resultat över en fyraårsperiod
 - Årets målvärde 1,5 % av skatter, utjämning och generella statsbidrag över en fyraårsperiod.

Del 3

Ekonomiska förutsättningar

Ekonomiska förutsättningar

Landstingets ekonomi

Landstingets skatteintäkter, utjämning och generella statsbidrag ökar 2016 med 280 mnkr eller 3,6 % jämfört med budget för 2015. Förutom att täcka löpande kostnadsutveckling och göra vissa förstärkningar i verksamheten är utgångspunkten att konsolidera landstingets ekonomi för att klara kommande kostnadsökningar. Det är viktigt att kontinuerligt arbeta med effektiviseringar och verksamhetsutveckling för att uppnå ett effektivt resursutnyttjande.

Intäkter

Landstingets huvudsakliga intäkter utgörs av skatteintäkter och statsbidrag. Den beräknade utvecklingen av dessa intäktsposter framgår nedan.

Skatteintäkter

För att finansiera landstingets uppgifter betalar sörmlänningarna landstingsskatt. Landstingets utdebitering uppgår till 10,77 kronor per beskattningsbar hundralapp, vilket är oförändrad nivå jämfört med 2015.

Landstingets skatteintäkter bygger på senaste planeringsförutsättningar från Sveriges Kommuner och Landsting (2015-08-14).

I nedanstående tabell beskrivs skatteunderlagets beräknade utveckling 2014-2018 och summa skatteintäkter med utdebitering, 10,77 kronor.

Skatteintäkter	Bokslut 2014	Prognos 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Skatteunderlagstillväxt, %	2,3	4,8	4,7	4,3	4,4
Skatteintäkter, mnkr	5 472	5 737	6 008	6 268	6 541

Kommunalekonomisk utjämning

I planeringsdokumentet har inarbetats en preliminär beräkning av kostnadsutjämningen för 2016-2018. För Landstinget Sörmland ökar den kommunalekonomiska utjämningen med ca 49 mnkr jämfört med budget 2015. En ökning med 4,0 %.

Statsbidrag

Regeringen genomför den professionsmiljard som tidigare har aviserats. Dessa pengar ska gå till att höja kvaliteten i hälso- och sjukvården, förbättra förutsättningarna för rätt användning av professionernas kompetens och påverka landstingens kompetensförsörjning i positiv riktning. Professionsmiljarden ska betalas ut varje år under perioden 2016-2019. Samordnings- och tillgänglighetsmiljarden, tidigare kallad kömiljarden, försvinner.

Regeringen förstärker engångsvis hälso- och sjukvården med 1 miljard kronor 2016 för att möjliggöra särskilt angelägna insatser. Under åren 2017-2019 sänks den årliga extrasumman till landstingen till 500 mnkr per år som då fördelas via de generella statsbidragen.

För att möta den ökande ohälsan bland barn och unga vuxna till och med 30 år föreslår regeringen att satsningen inom området psykisk ohälsa förstärks med 280 mnkr per år 2016-2019. Medlen ska användas dels för att förstärka ungdomsmottagningarnas arbete, dels för att stimulera nya initiativ.

För att förbättra hälsan hos äldre personer avser regeringen föreslå att avgiftsfrihet ska gälla för personer som är 85 år och äldre. Förslaget kommer avse vårdavgifter inom öppen hälso- och sjukvård och som ingår i det nationella högkostnadsskyddet. Ändringen är avsedd att träda i kraft den 1 januari 2017.

För att korta väntetiderna inom cancervården och minska regionala skillnader avsätts 500 mnkr. Syftet är en mer jämlik cancervård.

Under perioden 2016-2019 avsätter regeringen även 400 mnkr per år för att förbättra förlossningsvården och stärka insatserna för kvinnors hälsa.

Mammografi är ett effektivt sätt att tidigt upptäcka bröstcancer. Täckningsgraden kan dock behöva öka. Regeringen avser därför föreslå att mammografi regelbundet ska erbjudas kostnadsfritt till kvinnor mellan 40 och 74 år från och med den 1 juli 2016.

Vad gäller statsbidragen ska det utredas hur fördelningsgrunderna kommer att se ut och därmed vilka ekonomiska konsekvenser det får för Landstinget Sörmland.

Avgifter och taxor

Från och med 2016 erbjuds kvinnor mellan 40 och 74 år gratis mammografi. Nedan presenteras patientavgifterna för 2016 som i övrigt är oförändrade jämfört med 2015.

Återbetalning avgift för barn

Hälso- och sjukvård är avgiftsfri för barn och ungdomar i Landstinget Sörmland till och med det år patienten fyller 19 år. När barn och ungdomar erhåller vård utanför länet och vårdlandstinget tar ut en patientavgift för barn, är det möjligt att få avgiften återbetald av Landstinget Sörmland.

Ekonomisk ersättning

Patienten har rätt till ersättning för förlorad arbetsinkomst samt utlägg för resa om patienten får sin planerade vård uppskjuten av skäl som landstinget förorsakat.

Avgiftsfrihet

Patienten har rätt till återbetalning av avgifter som erlagts för vård där vårdgarantin inte uppfyllts.

Patientavgifter (kr)	
Läkarbesök inom primärvården	150
Läkarbesök inom primärvården, jourtid	300
Besök specialisläkare exklusive allmänläkare	300
Besök hos specialisläkare efter remiss	150
Besök med remiss från andra landsting, mödrahälsovård samt från privata läkare som inte har avtal med landstinget	300
Besök hos kiropraktor och naprapat	250
Sjukvårdande behandling	100
Besök hos distriktssköterska, max 1 avg/dag	100
Öppen rättspsykiatrisk vård	0
Inkontinenshjälpmedel	100
Ambulanstransport	150
Hälsokontroll, bukaorta	100
Besök röntgen	100

Patientavgifter (kr)

Övriga avgifter (kr)

Sondnäring – fullt behov, kr/månad	1 500
Sondnäring – kompl behov, kr/månad	750
Transport avlidna, faktureras dödsboet	1 200
Träningskort bassäng, 10 träningar	500
Finansiering av peruker, kr/år	4 000

Avgiftsgruppen har utrett olika alternativ till enhetstaxa. Parallellt pågår även ett projekt om självvincheck. Fördjupade analyser kommer att göras och ett nytt förslag tas fram 2016. Detta kommer också bland annat att innefatta hur internetbaserat stöd och behandling kan avgiftssättas.

Övriga förutsättningar

Löne- och prisutveckling

För inflationsuppräkning av de ekonomiska ramarna används index LPIK inklusive läkemedel. I LPIK inklusive läkemedel påverkar varken förskjutning i yrkessammansättning eller ålderssammansättning lönepriset. Landstingets budgeterade kostnad för verksamheten, inklusive bidrag till organisationer, har uppräknats med 2,4 % för 2016, 2,4 % för 2017 och 2,9 % för 2018. Uppräkningen ska täcka pris- och personalkostnadsökning.

Kostnadsreducerande åtgärder

Organisationen måste kontinuerligt arbeta med effektiviseringar och verksamhetsförändringar. Utgångspunkten är dock att en viss del ska kunna återinvesteras i verksamheten. För kommande år har förutsatts att landstingsdirektörens staber och verksamhets- och ledningsservice ska genomföra effektiviseringar motsvarande 1 % per år. Utöver detta ligger ett besparingspaket på dessa verksamheter inklusive beställning Landstingsservice på totalt 30 mnkr under planperioden.

Ett utredningsarbete har genomförts under året för att komma tillrätta med de underskott som hälso- och sjukvården har att hantera. Hälso- och sjukvården förutsätts hålla sin budget bland annat genom att arbeta med strukturella åtgärder. För övriga verksamheter är betinget att under planperioden uppnå en ekonomi i balans samt att hantera befolkningsökningen för respektive år.

Känslighetsanalys

En känslighetsanalys ger en uppfattning om hur olika ekonomiska faktorer påverkar landstingets ekonomi. Nedanstående uppställning redovisar hur ett antal händelser påverkar ekonomin i Landstinget Sörmland.

- Om skatteunderlaget ökar/minskar med 1 %, ökar/minskar skatteintäkterna med cirka 58 miljoner kronor.
- Om landstingsskatten höjs/sänks med tio öre ökar/minskar skatteintäkterna med cirka 53 miljoner kronor.
- Om lönerna höjs med 1 % ökar personalkostnaderna med cirka 40 miljoner kronor.
- Om läkemedelskostnaderna ökar med 1 % ökar kostnaderna med cirka 8 miljoner kronor.

Budgetramar

Budgetramen bygger på, under respektive nämnd, redovisade driftförändringar, omfördelningar mellan nämnder samt uppräknig för löne- och kostnadsökningar.

Tkr	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Nämnden för kultur, utbildning och friluftsvksamhet	100 325	107 732	116 857
Patientnämnden	2 570	2 632	2 708
Revisionen	4 727	4 840	4 981
Landstingsstyrelsen	7 733 095	7 948 782	8 204 617
Verksamheternas resultat	25 000	23 000	18 000
Summa budgetramar	7 865 717	8 086 986	8 347 163

Landstingsstyrelsens budgetram innehåller hälso- och sjukvård, regional verksamhet och ledning- och stöd inklusive politisk ledning.

Resultaträkning

Resultaträkningen visar verksamhetens kostnader och intäkter, skatteintäkter och statsbidrag samt finansiella kostnader och intäkter. Skillnaden mellan intäkter och kostnader utgör årets resultat.

Mnkr	Bokslut 2014	Budget 2015	Prognos 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Verksamhetens intäkter	1 131,5	1 082,4	1 154,6	1 123,0	1 119,0	1 124,0
Verksamhetens kostnader	-8 092,3	-8 410,5	-8 551,4	-8 768,7	-8 976,0	-9 221,2
Avskrivningar	-207,3	-225,0	-223,0	-220,0	-230,0	-250,0
Jämförelsestörande poster	51,6	0,0	42,0	0,0	0,0	0,0
Verksamhetens nettokostnad	-7 116,5	-7 553,1	-7 577,8	-7 865,7	-8 087,0	-8 347,2
Skatteintäkter	5 472,3	5 753,4	5 737,2	6 007,5	6 268,3	6 541,1
Inkomst- och kostnadsutjämning	1 169,9	1 233,8	1 199,6	1 282,9	1 317,0	1 372,4
Generella statsbidrag	647,3	693,7	685,7	670,7	670,7	670,7
Skatter och statsbidrag	7 289,5	7 680,9	7 622,5	7 961,1	8 256,0	8 584,2
Värdeökning pensionsskuld	-26,6	-40,6	-36,6	-28,6	-73,2	-115,2
Finansiella intäkter	109,1	50,0	51,9	50,0	50,0	50,0
Finansiella kostnader	-11,3	-24,2	-3,9	-21,8	-41,8	-59,8
Jämförelsestörande poster	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Finansiella poster	71,2	-14,8	11,4	-0,4	-65,0	-125,0
Årets resultat	244,2	113,0	56,1	95,0	104,0	112,0
Årets resultat exkl Karsudden				120,0	124,0	129,0
-procent av skatter och statsbidrag				1,5 %	1,5 %	1,5 %

Landstinget budgeterar ett positivt resultat på 95 mnkr för 2016, 104 mnkr för 2017 och 112 mnkr för 2018. Resultatet, exklusive Regionsjukhuset Karsudden, i förhållande till skatter, utjämning och generella statsbidrag uppgår till 1,5 % för respektive år under planperioden. Resultatraderna i budgeten kan komma att ändras då verksamheterna har gjort sina resultatbudgetar.

Balanskrav

Enligt balanskravsutredning i bokslut 2014 har landstinget inget underskott att återställa.

Balansräkning

Balansräkningen visar den ekonomiska ställningen vid verksamhetsårets slut uppdelat på tillgångar, eget kapital, avsättningar och skulder.

Mnkr	Bokslut 2014	Budget 2015	Prognos 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
TILLGÅNGAR						
Anläggningstillgångar						
Immateriella anläggningstillgångar	3,4	19,0	20,0	22,0	24,0	26,0
Materiella anläggningstillgångar	2 007,8	2 792,0	2 332,0	2 765,0	3 355,0	3 976,0
Finansiella anläggningstillgångar	56,0	56,0	56,0	101,0	101,0	101,0
Summa anläggningstillgångar	2 067,2	2 867,0	2 408,0	2 888,0	3 480,0	4 103,0
Bidrag till statlig infrastruktur	329,7	320,0	320,0	311,0	296,0	281,0
Summa bidrag till statlig infrastruktur	329,7	320,0	320,0	311,0	296,0	281,0
Omsättningstillgångar						
Varulager	32,7	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0
Kortfristiga fordringar	619,3	545,0	550,0	550,0	550,0	550,0
Kortfristiga placeringar	2 753,6	2 608,0	2 800,0	3 024,8	3 221,7	3 536,9
Likvida medel	346,8	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0
Summa omsättningstillgångar	3 752,4	3 238,0	3 435,0	3 659,8	3 856,7	4 171,9
SUMMA TILLGÅNGAR	6 149,3	6 425,0	6 163,0	6 858,8	7 632,7	8 555,9
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER						
Eget kapital	1 845,0	1 900,1	1 901,1	1 996,1	2 100,1	2 212,1
-därav årets resultat	244,2	113,0	56,1	95,0	104,0	112,0
Summa eget kapital	1 845,0	1 900,1	1 901,1	1 996,1	2 100,1	2 212,1
Avsättningar						
Avsatt till pensioner	2 055,0	2 172,0	2 179,3	2 324,1	2 521,0	2 836,2
Andra avsättningar	270,2	182,5	187,3	97,0	0,0	0,0
Summa avsättningar	2 325,2	2 354,5	2 366,6	2 421,1	2 521,0	2 836,2
Skulder						
Långfristiga skulder	0,0	0,0	0,0	0,0	250,0	750,0
Kortfristiga skulder	1 979,1	2 170,4	1 895,3	2 441,6	2 761,6	2 757,6
Summa skulder	1 979,1	2 170,4	1 895,3	2 441,6	3 011,6	3 507,6
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL	6 149,3	6 425,0	6 163,0	6 858,8	7 632,7	8 555,9
PANTER OCH ANSVARFÖRBINDELSER						
Borgensåtagande	30,0	---	---	---	---	---
Pensionsskuld	4 255,7	4 158,5	4 156,1	4 008,5	3 955,6	3 927,3
Övriga pensionsförpliktelser	9,7	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Förvaltade fonder	24,0	22,0	25,0	22,0	22,5	23,0
Leasing	9,4	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0

Investeringsbudget

Landstinget har beslutat att genomföra omfattande strategiska fastighetsinvesteringar i den tioåriga fastighetsplanen. Enligt senaste budgetbeslut är totalvolymen 3 945 mnkr i strategiska investeringar. Sedan dess har beslut fattats om ökad investering avseende läns museet med 70 mnkr. Samtidigt bör en korrigering göras för 100 mnkr avseende Karsudden som ska belasta underhållskostnader. Ny totalsiffra för de strategiska fastighetsinvesteringarna i denna budget är 3 915 mnkr. Av strategiska investeringar bedöms till och med 2015 ha åtgått ca 52 mnkr till Läns museet, ca 203 mnkr till Karsudden och ca 246 mnkr till övriga sjukhus. Beträffande Karsudden och Läns museet görs en kvalificerad bedömning av projektens genomförande de närmaste åren. Beträffande övriga sjukhus blir bedömningen mer osäker. En revidering måste göras i den strategiska fastighetsplanen för att säkra effektivitet och omfattning av investeringarna. I det arbetet måste även ökad hänsyn tas till omvärldsförändringar, kompetensbehov mm så att det säkerställs att Sörmlands framtida sjukhusstruktur blir ändamålsenlig över tid. Revideringen bör därför inordnas i arbetet med att revidera inriktningsdokumentet "Framtidens hälso- och sjukvård". Parallellt bör dock nödvändiga mindre investeringar i den ursprungliga planen, för förbättring av arbetsmiljö mm, genomföras i möjligaste mån i närtid. Revideringen ska göras första halvåret 2016 och genomförandet beräknas förskjutas framåt i tiden jämfört med tidigare budget. Investeringsbeloppen är därför schablonmässigt utlagda under åren 2016-2023 med ett mindre belopp det första året. Landstinget står inför ett byte av journalsystem, ett arbete som genomförs samarbete med andra landsting. Investeringsbudgeten för IT är därför förhöjd under 2018-2019.

Landstingets betydande investeringsvolym under planperioden medför en långsiktig ökning av driftkostnaderna, huvudsakligen i form av avskrivningar och räntor, som i dagsläget kan uppskattas till i storleksordningen 250 mnkr per år, ökningen sker stegvis tills åtagandena enligt den tioåriga fastighetsplanen (för de strategiska investeringarna) är genomförda. Driftmedlen budgeteras under landstingsstyrelsen och fördelas sedan till berörda verksamheter. Ny- och ombyggnationerna ska möjliggöra en mer effektiv utformning av vården, varför de kostnader som uppstår för utrustning, personal m.m. måste klaras inom befintliga ramar för verksamheten. Investeringsbudgeten nedan inkluderar investeringsbehov för att möta kraven på energieffektiviseringar fastställda i det nya klimat- och miljöprogrammet. Dessa ingår i fastighetsägarinvesteringar och ska finansieras inom fastighetsförvaltningens (FM-enheten) driftbudget. Fortløpande hyresgäst Anpassningar, hjälpmedel, IT och utrustning finansieras inom verksamheternas driftbudgetar.

Mnkr	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Strategiska										
-Museet	134,1	134,1								
-Karsudden	46,6	75,0	75,0							
-Övriga sjukhus	92,0	408,0	408,0	408,0	408,0	408,0	408,0	408,0		
Fortløpande	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fastighetsägar inkl energi	90,0	90,0	90,0	90,0	90,0	90,0	90,0	90,0	90,0	90,0
Investeringar fastighet	462,7	807,1	673,0	598,0	598,0	598,0	598,0	598,0	190,0	190,0
IT	25,0	25,0	75,0	75,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0
Hjälpmedel	38,4	38,8	39,2	39,6	40,0	40,4	40,8	41,2	41,6	42,0
Utrustning	132,0	143,9	128,3	124,2	124,2	124,2	124,2	124,2	124,2	124,2
Investeringar utrustning	195,4	207,7	242,5	238,8	189,2	189,6	190,0	190,4	190,8	191,2
Investeringar totalt	658,1	1 014,8	915,5	836,8	787,2	787,6	788,0	788,4	380,8	381,2

Investeringsvolymerna som planeras medför på sikt ett behov att låna pengar, men med den nya finansieringsstrategi som fullmäktige fattade under 2014, har möjligheten till egenfinansiering av

Ekonomiska förutsättningar

investeringar med via kapitalförvaltningen utökats. En bedömning av årliga lånebehov och konsekvenser för driften görs inför mål och budget 2017-2019.

Landstingsstyrelsen ska halvårsvis återrapportera hur arbetet med den strategiska fastighetsplanen fortskrider. Rapporteringen ska omfatta byggnation, anpassning och förändring av vårdverksamheterna, och totala ekonomiska konsekvenser. Totalt 3 915 mnkr i strategiska investeringar och 250 mnkr i ökade driftkostnader för lokaler till följd av dessa skall ses som absoluta ramar, varför eventuella förändringar till följd av ändrade verksamhetsbehov etc. måste klaras genom att Landstingsstyrelsen omprioriterar inom eller mellan projekten i den strategiska planen. Första halvåret 2016 ska landstingsstyrelsen ta fram förslag till reviderad fastighetsplan.

Investeringsram per nämnd specificeras nedan:

Mnkr	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Landstingsstyrelsen										
- Utrustning	122,2	115,2	115,1	115,1	115,1	115,1	115,1	115,1	115,1	115,1
- Fastigheter	462,7	807,1	673,0	598,0	598,0	598,0	598,0	598,0	190,0	190,0
- IT	25,0	25,0	75,0	75,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0
Totalt Landstingsstyrelsen	609,9	947,3	863,1	788,1	738,1	738,1	738,1	738,1	330,1	330,1
Primärvårdsnämnden										
- Utrustning	1,7	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Totalt Primärvårdsnämnden	1,7	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Kultur, utbildning och friluftsverksamhet (KUF)										
- Utrustning	6,2	25,0	9,4	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3
Totalt KUF	6,2	25,0	9,4	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3
Nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård (NSV)										
- Hjälpmedel landstinget	27,1	27,3	27,5	27,7	27,9	28,1	28,3	28,5	28,7	28,9
- Hjälpmedel kommunala	11,3	11,5	11,7	11,9	12,1	12,3	12,5	12,7	12,9	13,1
- Utrustning	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Totalt NSV	40,4	40,8	41,2	41,6	42,0	42,4	42,8	43,2	43,6	44,0
Landstinget										
- Hjälpmedel landstinget	27,1	27,3	27,5	27,7	27,9	28,1	28,3	28,5	28,7	28,9
- Hjälpmedel kommunala	11,3	11,5	11,7	11,9	12,1	12,3	12,5	12,7	12,9	13,1
- Utrustning	132,0	143,9	128,3	124,2	124,2	124,2	124,2	124,2	124,2	124,2
- Fastigheter	462,7	807,1	673,0	598,0	598,0	598,0	598,0	598,0	190,0	190,0
- IT	25,0	25,0	75,0	75,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0
Totalt landstinget	658,1	1 014,8	915,5	836,8	787,2	787,6	788,0	788,4	380,8	381,2

Finansiella nyckeltal

Typ av nyckeltal	Bokslut 2014	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Årets resultat, miljoner kronor	244,2	113,0	95,0	94,0	112,0
Årets resultat/verksamhetens nettokostnader, %	3,4	1,5	1,2	1,3	1,3
Nettokostnadsökning, %	6,5*	6,1	4,1	2,8	3,2
Finansnetto, miljoner kronor	71,2*	-14,8	-0,3	-65,0	-125,0
Soliditet enligt balansräkning, %	30,0	29,6	29,1	27,5	25,9

* Exklusive jämförelsestörande poster

Sociala investeringar

Landstinget Sörmland har beslutat om ett Regelverk för en social investeringsfond och 20 mnkr är avsatta i denna för framtida behov.

Regelverket anger att medel ur fonden ska användas för en verksamhetsnära metodutveckling av processer och arbetssätt i syfte att ge tydlig samhällsnytta och varaktigt minska landstingets kostnader. Sociala investeringar ska uppfylla målsättningen ”Agera tidigt och i samverkan för att skapa långsiktiga vinster för samhället i stort”.

Ansökan om medel ur fonden ska vara tydlig avseende syfte, metod och kostnader för investeringen, löpande uppföljning och rapportering, avsedda nyttoeffekter och mått för att verifiera dessa, samt var, när och hur kostnadsminskningarna uppstår i landstinget och en plan för återbetalning.

Ansökan görs av den förvaltning som ska återbetala investeringen. Om en annan förvaltning och/eller annan organisation helt eller delvis ska erhålla investeringsmedlen ska denna/dessa vara medsökande.

Ansökan görs till den centrala Ekonomistaben i landstinget som tillsammans med Enheten för hållbar utveckling inledande bereder ansökan för eventuella förtydliganden, kompletteringar etc. Ansökan bereds därefter i tjänstemannaledningen som avgör om ansökan ska gå vidare för politiskt ställningstagande. Om tjänstemannaledningen tillstyrker ansökan går den vidare till Landstingsstyrelsen för slutligt avgörande.

Investeringsperioden ska vara tidbegränsad, maximalt 4 år, och återbetalning till fonden ska därefter ske inom 3, 5, 10 eller 15 år beroende på investeringens karaktär. Beslutade planer för uttag ur och återbetalningar till fonden ska anges i landstingets budget och årsredovisning. Fonden administreras av den centrala Ekonomistaben. Ansökande förvaltning rapporterar årligen hur medlen används.

Uttag ur och återbetalning i fonden görs i den interna redovisningen och påverkar inte budgetramarna från fullmäktige. Vid uttag får ansökande förvaltning en intäkt som ger ökat ekonomiskt utrymme och fonden minskas med motsvarande belopp. Intäkten utbetalas därefter av ansökande förvaltning till den verksamhet som ska erhålla bidraget. Återbetalning till fonden görs genom att ansökande förvaltning belastas med en kostnad som minskar det ekonomiska utrymmet och motsvarande belopp återförs till fonden.

Landstingsstyrelsen ska årligen följa upp beslutade sociala investeringar och rapportera till fullmäktige i verksamhetsberättelsen.

Finansstrategi

I finanspolicyn anges för kapitalförvaltningen att ”Inriktningen är att normalt avsätta medel motsvarande pensionsskuldens förändring oavsett eventuellt investerings/finansieringsbehov, och med strategin att särskilja kapitalförvaltning från skuldförvaltning.

Det som inte regleras i finanspolicyn är hur stor kapitalförvaltningen behöver vara i förhållande till pensionsskulden. Med den så kallade blandmodellen som gäller för kommuner och landsting, kostnadsförs pensioner intjänade före år 1998 det år de betalas ut – en kassaprinzip. Pensioner intjänade efter år 1998 där landstinget har ett åtagande, kostnadsförs vid intjänandet och redovisas som en skuld i balansräkningen. Det är för det senare, skuldförda, åtagandet som landstinget bör bygga upp en likvid kapitalförvaltning med inriktning att säkra kommande utbetalningar. Då storleken på kapitalförvaltningen tydligare matchas mot pensionsskulden skulle en strategi som i första hand säkrar pensionsåtagandet och i andra hand minimerar lånebehovet för investeringar uttryckas enligt: *”Om marknadsvärdet av kapitalförvaltningen överstiger 110 % av värdet av pensionsskulden, kan den överstigande delen förfogas av landstingsstyrelsen att användas för egenfinansiering av investeringar, för det fall finansieringen inte kan täckas från likviditetsförvaltningen”*. Vid de tillfällen som värdepapper avyttras uppstår givetvis realisationsvinster/förluster som blir resultatpåverkande det året.

Resultathantering

Nämndens ekonomiska årsresultat hanteras normalt så att nämndens egna kapital ändras med motsvarande summa. Nämndens driftbudget påverkas inte. Beslut om ändring av eget kapital fattas av fullmäktige i samband med bokslutet, efter förslag från landstingsstyrelsen. Hänsyn kan då tas till utförda prestationer, måluppfyllelse, organisationsförändringar mm. Beslut om resultathantering kan göras för del av nämndens verksamhet (förvaltning eller motsvarande). I landstingets årsredovisning ska nämndernas ekonomiska ställning avseende eget kapital och eventuellt krav på resultatåterställning tydligt framgå.

Negativt eget årsresultat ska återställas senast tre år efter det uppkommit. Om nämnden identifierar att driftbudgeten inte kan hållas ska en åtgärdsplan upprättas och rapporteras till landstingsstyrelsen, senast i anslutning till nästa delårsrapport. Åtgärdsplanen ska inarbetas i kommande års budget för nämnden.

Del av positivt eget kapital kan nämnden använda för tillfälliga satsningar som stödjer kvalitetsförbättringar, eller som innebär en särskild satsning i verksamheten ett enstaka år, och som inte innebär långsiktiga ekonomiska åtaganden. Sådana tillfälliga satsningar ska rapporteras till landstingsstyrelsen i den ordinarie planerings- och uppföljningsprocessen. Om nämnden planerar tillfälliga satsningar överstigande sammanlagt 2 mnkr ska det inarbetas i nämndens budgetunderlag inför aktuellt år. Negativt årsresultat för nämnden till följd av tillfällig satsning och återföljande minskning av eget kapital behöver inte återställas.

Nämnden kan ha ett internt regelverk som reglerar resultatöverföring för interna resultatenheter. Ett sådant regelverk bör utformas i linje med dessa övergripande regler.

Resultatutjämningsreserv - RUR

Från och med 1 januari 2013 finns det i kommunallagen möjlighet att under vissa betingelser reservera delar av ett positivt resultat i en resultatutjämningsreserv (RUR). Denna reserv kan sedan användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel, under förutsättning att årets resultat efter balanskravsjustering är negativt. RUR är frivillig att tillämpa, de kommuner och landsting som tänker göra det måste besluta om hur reserven ska hanteras. Detta ska framgå av de riktlinjer för god ekonomisk hushållning som fullmäktige ska besluta om. Det finns således ett lokalt tolkningsutrymme för hur hanteringen ska utformas. Regelverk för hantering av resultatutjämningsreserven i Landstinget Sörmland har beslutats av landstingsfullmäktige i ett separat ärende.

Rapportplan

Landstingsstyrelsen ska redovisa det ekonomiska och verksamhetsmässiga utfallet per juli och december månad. Per mars månad redovisar landstingsstyrelsens det ekonomiska utfallet i en kvartalsrapport. Nämnderna ska bistå med uppgifter i enlighet med landstingsstyrelsens instruktioner.

Nämnderna ska i delårsrapporten kommentera utfallet i förhållande till budget och relevant lagstiftning. Särskilt ska de mål man inte anser sig kunna nå under verksamhetsåret respektive vilka åtgärder man avser att vidta, redovisas.

Om nämnden identifierar att budgeten inte kan hållas ska en åtgärdsplan upprättas och rapporteras till landstingsstyrelsen, senast i anslutning till nästa delårsrapport. Åtgärdsplanen ska inarbetas i kommande års budget för nämnden.

Övriga månader, med undantag av januari och juni, avges en ekonomisk resultatrapport. Rapporten anmäls till respektive nämnd vid närmast påföljande sammanträde.

Intern kontroll

I nämndbudget ska intern kontrollplan ingå som en del. Mål och indikatorer i nämndbudget utgör, vid sidan av lagstiftning och policys, en viktig utgångspunkt vid planeringen av innehållet i den interna kontrollplanen.

Genom att identifiera och analysera risker som ur olika perspektiv kan äventyra måluppfyllelsen, kan riktade kontroller och uppföljningar göras där risken bedöms som hög att fel med stora konsekvenser kan uppstå. Med ett sådant systematiskt arbetssätt kan innehållet i de interna kontrollplanerna breddas och riktas mot områden som bedöms som riskfyllda. Områden som tidigare visat sig fungera väl kan då stå tillbaka för nya obeprövade delar.

En annan viktig ambition är att kretsen av personer involverade i arbetet med den interna kontrollen bör utökas och finnas i hela verksamheten.

Övriga ekonomifrågor

I policydokumentet ”Sexualitet och hälsa” finns en skrivning som gäller mödraöverläkare. Här kan det förtydligas att det är upp till hälso- och sjukvården att besluta när i tiden dessa tjänster ska skapas. Det bygger på de ekonomiska och verksamhetsmässiga möjligheterna hos verksamheten.

Del 4

Landstingets politiska organisation

Landstingsfullmäktige

Revisionen

Landstingets revisorer har på fullmäktiges uppdrag en kontrollerande roll och ska årligen granska all verksamhet i Landstinget Sörmland. Revisorernas granskning är en del av landstingsfullmäktiges kontroll och uppföljning och ger därmed ett samlat underlag för ansvarsprovningen.

Revisionen granskar huruvida landstingets verksamhet bedrivs effektivt och ändamålsenligt, att räkenskaperna ger en rättvisande bild samt att nämndernas interna kontroll över ekonomi och verksamhet är tillfredsställande. Granskningen av landstingets olika verksamheter sker utifrån en årligen upprättad plan, och resultatet redovisas för fullmäktige och berörda enheter. Revisorernas uppdrag följer av kommunallag, aktiebolagslag samt revisionsreglemente och god redovisningssed för kommunal verksamhet. I revisionsarbetet biträds landstingets förtroendevalda revisorer av externa specialister, auktoriserade revisorer och av revisionskontoret.

Ekonomiska förutsättningar

Tkr	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Föregående års budget	4 616	4 727	4 840
Generell uppräknig	111	113	141
Årets budgetram	4 727	4 840	4 981

Landstingsfullmäktiges beredningar för demokrati och hälsa

1 januari 2015 inrättades fyra beredningar under landstingsfullmäktige kopplat till landstingets mål att bli Sveriges friskaste län 2025. Deras övergripande syfte är ökad dialog och samverkan med medborgare, patienter, brukare och anhöriggrupper kopplat till landstingets ansvarsområden kring demokrati och folkhälsa.

Landstingsfullmäktige har inrättat en demokratiberedning vilken arbetar på fullmäktiges uppdrag. Beredningen ska bereda och utveckla landstingets demokratifrågor i samverkan med befolkningen i Sörmlands län. Beredningen ska inhämta synpunkter från medborgare och ideella organisationer om demokratifrågor och möta representanter för patienter, brukare, anhöriga och invånare. Beredningen ska också utveckla arbetssätt inom landstingsfullmäktige och mellan fullmäktige och landstingets nämnder och vara remissinstans för demokratifrågor inom landstinget.

Landstingsfullmäktiges hälsoberedningar är tre till antalet och arbetar på landstingsfullmäktiges uppdrag. Beredningarna ska på ett strategiskt sätt bidra till att stärka folkhälsan i Sörmland. Beredningarnas uppdrag är att analysera och identifiera hälsoläget och vårdbehovet i länet. Beredningarna ska särskilt beakta erfarenheter av befolkningsundersökningar och patientenkäter.

Hälsoberedningarna organiserar sig i tre beredningar.

- Beredning för barn och unga, 0-17 år.
- Beredning för vuxna, 18-65 år.
- Beredning för äldre, 65+ år.

Landstingsstyrelsen

Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av landstingets angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Styrelsen är tillika hälso- och sjukvårdsnämnd utövar därmed den övergripande planeringen av hälso- och sjukvård samt rehabilitering. Som hälso- och sjukvårdsnämnd har styrelsen vårdgivaransvar. Styrelsen ansvarar också för sjukresor.

Styrelsen ansvarar för befolkningens behov av skydd mot spridning av smittsamma sjukdomar i enlighet med smittskyddslagen (2004:168). Styrelsen ansvarar för landstingets ansvar inom strålsäkerhetsområdet (SFS 1988:220, 289) samt enligt föreskrifter från Strålsäkerhetsmyndigheten/SSM.

Styrelsen ansvarar för landstingets överenskommelser/beställningar av hälso- och sjukvård inom primärvården, Folk tandvården i Sörmland AB samt privata vårdgivare och beställer servicetjänster från Sörmland Landstingsservice AB och D-data AB. Styrelsen är tillika krisledningsnämnd. Styrelsen ska ha uppsikt över landstingsverksamhet som bedrivs i sådana bolag som avses i 3 kap 17 och 18 §§ kommunallagen och sådana kommunalförbund där landstinget är medlem. Styrelsen ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de krav som anges i 3 kap. 17, 18 och 18 a §§ är uppfyllda i fråga om sådana aktiebolag som avses i dessa bestämmelser.

Styrelsen ska ha hand om den ekonomiska förvaltningen och uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på landstingets utveckling och ekonomiska ställning. Styrelsen ska även hos fullmäktige eller andra myndigheter och organ göra de framställningar styrelsen finner påkallade. Styrelsen ansvarar för utformningen av den strategiska verksamhetsplaneringen, resursfördelningen och verksamhetsuppföljningen. Styrelsen ska besluta om alla strategiska frågor för hela landstinget, såsom strukturella frågor, övergripande prioriteringar och program. Styrelsen ska bereda och yttra sig över frågor som skall behandlas i landstingsfullmäktige undantag av vad som framgår av 5 kap 29-32 §§ kommunallagen. Styrelsen har det övergripande ansvaret för säkerhets- och trygghetsarbetet i landstinget.

Styrelsen är ansvarig för det långsiktiga hållbarhetsarbetet med mänskliga rättigheter, miljö- och klimatfrågor, inköp och upphandling, folkhälsa samt sociala investeringar. Styrelsen ska besluta om tandvårdsfrågor ur ett befolkningsperspektiv. Styrelsen har rätt att sälja fast egendom för en köpesumma av högst fyra miljoner kronor per tillfälle.

Styrelsen är landstingets centrala arbetsgivarorgan och har ett övergripande arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar. Styrelsen företräder arbetsgivaren Landstinget Sörmland enligt lagen om medbestämmanderätt i arbetslivet och utgör centralt organ för personal-, förhandlings-, och pensionsfrågor.

Styrelsen är arkivmyndighet enligt arkivlagen och personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen. Styrelsen bereder också ägardirektiv till landstingets bolagskoncern samt bevakar landstingets intressen vid bolagsstämmor och andra sammanträden inom företag, stiftelser och kommunalförbund där landstinget är ägare eller medverkar på annat sätt. Ombud som utövar rösträtt vid bolagsstämma utses av landstingsfullmäktige. Styrelsen övervakar att verksamheterna bedrivs enligt gällande lagar och i enlighet med landstingets styrande dokument. Styrelsen är ytterst ansvarig för att landstingsfullmäktiges beslut verkställs.

Styrelsen utser finans- och regionalutvecklingsutskott samt hälso- och sjukvårdsutskott. Därutöver utser landstingsstyrelsen personalberedning, hälsovalsberedning samt hållbarhetsberedning. Under landstingsstyrelsen sorterar även Centrala etiska rådet. Landstingsstyrelsen inrättar i övrigt de utskott och beredningar som behövs samt beslutar om reglementen för dessa. Landstingsstyrelsens presidium ansvarar för beredning av ärenden som inte bereds i utskott eller beredningar.

Funktionshinderservice

Landstingsstyrelsen ansvarar för administrativ service till landstingets råd för funktionshindersfrågor. Bidrag ges till klimatvård och viss lägerverksamhet. Att administrera landstingets organisationsbidrag till handikapporganisationerna ingår också i uppdraget.

Centrala etiska rådet

Det centrala etiska rådet är sammansatt av såväl förtroendevalda som tjänstemän och organiseras under landstingsstyrelsen. Rådets uppgift är att hålla den etiska debatten i landstinget levande, att vara väckarklocka i etiska frågor, samt att initiera olika aktiviteter rörande etik.

Landstingsdirektörens staber

Enheterna inom Landstingets Ledningsstab har delats upp i två delar utifrån en gjord översyn av organisationen: Verksamhets- och ledningsservice och Landstingsdirektörens staber. Arbetet går vidare för att anpassa förvaltningsorganisationen till den politiska organisationen. Detta kräver en särskild process som involverar bland annat medarbetare och fackliga organisationer. Förändringar som blir aktuella kommer att ske successivt.

Verksamhets- och ledningsservice

Verksamhets- och ledningsservice har arbetat fram en förvaltningsgemensam plattform med verksamhetsidé, huvudprocesskarta, styrkort med gemensamma åtaganden och aktiviteter. Som ett led i att forma förvaltningens samverkan med kunderna och fortsättningen med det egna ledningssystemarbetet pågår en processkartläggning per enhet. I kartläggningen ingår även samverkansformer med externa aktörer samt hur resultat och analyser av undersökningar används. Arbetet går vidare för att anpassa förvaltningsorganisationen till den politiska organisationen som träder i kraft vid årsskiftet. Detta kräver en särskild process som involverar bland annat medarbetare och fackliga organisationer. Förändringar som blir aktuella kommer att ske successivt.

Sjuk- och behandlingsresor

Landstingsstyrelsen har sedan 1 januari 2015 kostnadsansvaret och sköter administrationen av landstingets sjuk- och behandlingsresor till och från vården. Särskilt regelverk för beviljande av sjukresa finns. Tillsammans med åtta av länets kommuner har gemensam beställningscentral och transportörer för samhällsbetalda resor upphandlats.

Landstingsstyrelsens finans- och regionalutvecklingsutskott

Utskottet arbetar på uppdrag av landstingsstyrelsen och ansvarar för att bereda frågor inom följande områden: ekonomi, investeringar, kollektivtrafik, informationsteknik, e-hälsa, regionalutveckling, sociala investeringar, strategisk ledning och styrning av byggnader och fastigheter (FM), säkerhet, kris- och katastrof samt ägarstyrning.

Vidare ansvarar utskottet för att bereda ärenden till landstingsstyrelsen som gäller verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet på ovan nämnda ansvarsområden.

Under finans- och regionalutvecklingsutskottet finns följande ansvarsområden:

- Landstingets planerings- och uppföljningsprocess.
- Landstingets investeringar.
- Sociala investeringar.

- Landstingets regionalutvecklingsfrågor.
- Landstingets ansvarsområde för kollektivtrafik.
- Strategiskt IT-stöd i landstingets verksamheter.
- Fastighetsförvaltning
- Bolagsstyrning.
- Sjuk- och behandlingsresor.

Utskottet ska löpande följa landstingets finansiella ställning och vid större negativa budgetavvikelser föreslå landstingsstyrelsen att vidta nödvändiga åtgärder.

Utskottet ansvarar i rollen som finansutskott för att förvalta, utveckla och verkställa landstingets finanspolicy. Finans- och regionalutvecklingsutskottet utgör därutöver krisledningsnämnd.

Personalberedning

Beredningen arbetar på landstingsstyrelsens uppdrag. Beredningen ansvarar för att bereda ärenden rörande strategiska personalfrågor och övergripande förhandlingsfrågor. Beredningen ska bereda interna jämställdhets-, jämlikhets- och integrationsfrågor, d.v.s. sådana frågor som rör landstingets egna arbetsplatser. Personalberedningen har ett särskilt ansvar för landstingets strategiska personal- och kompetensförsörjning, forskning- och utveckling samt innovationsfrågor.

Hälsovalsberedning

Beredningen arbetar på landstingsstyrelsens uppdrag. Beredningen ska bereda förslag på ärenden till landstingsstyrelsen som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet inom valfrihetssystemet. I sitt arbete ska beredningen följa utvecklingen inom valfrihetssystemet och bereda förslag till regelbok och förslag till godkännande av leverantörer. Beredningen ska även bereda ärenden som rör privata vårdgivare upphandlade enligt lagen om offentlig upphandling samt sådana som ersätts enligt nationell taxa respektive vårdavtal.

Beredningen ska särskilt beakta och tillvarata erfarenheter och kunskaper hos såväl offentliga som privata vårdgivare. Vägledande i beredningens arbete ska vara att stimulera kontinuerliga kontakter och samråd mellan ovan nämnda aktörer samt förbättra patientmedverkan och patientinflytande inom Hälsovals verksamhet.

Hållbarhetsberedning

Beredningen arbetar på landstingsstyrelsens uppdrag. Beredningen ansvarar för att bereda ärenden till landstingsstyrelsen kring det långsiktiga hållbarhetsarbetet med mänskliga rättigheter, miljö- och klimatfrågor, inköp och upphandling samt folkhälsa. Beredningen ska även följa upp och utvärdera beslutade ärenden inom ovan nämnda områden.

Hälso- och sjukvårdsutskottet

Hälso- och sjukvårdsutskottet arbetar på uppdrag av landstingsstyrelsen. Hälso- och sjukvårdsutskottet ska följa och bereda frågor inom hälso- och sjukvård, rehabilitering, medicinsk service och rättspsykiatri, förutom primärvård.

Inom dessa verksamheter ansvarar utskottet för de uppgifter och fattar de beslut som landstingsstyrelsen väljer att delegera till utskottet.

Utskottet ansvarar för uppföljning av verksamheterna och för medborgar- och patientdialoger inom utskottets verksamhetsområden.

Vidare har utskottet ansvar för att bereda ärenden till landstingsstyrelsen som gäller verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet på ovan nämnda ansvarsområden.

Hälso- och sjukvårdens uppdrag är att förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador.

Verksamheten ska bedrivas med god kvalitet, vilket kan definieras med att hälso- och sjukvården ska

- Vara kunskapsbaserad och ändamålsenlig
- Tillgodose hög patientsäkerhet
- Vara patientfokuserad
- Bedrivas effektivt så att tillgängliga resurser utnyttjas på bästa sätt
- Tillhandahållas på lika villkor för alla
- Ge medicinsk bedömning och behandling i rimlig tid

Regionsjukhuset Karsudden

Regionsjukhuset Karsudden (RSK) är en av landets största enheter för rättspsykiatrisk vård och ramen för verksamheten styrs av det huvudavtal som är skrivet mellan RSK och Landstinget Sörmland (36 vårdplatser, Stockholms läns landsting (60 vårdplatser) och Gotland (6 vårdplatser). Avtalet reglerar villkoren mellan parterna för den psykiatriska vården som ges vid sjukhuset. RSK har i dagsläget 130 vårdplatser. Utmaningen de närmaste åren är dels att behålla befintliga samarbetspartners samt att dels knyta till sig nya.

Rättspsykiatrisk vård är en del av den högspecialiserade hälso- och sjukvården. Brott utgör en förutsättning för rättspsykiatrisk vård men samtidigt är Regionsjukhuset Karsudden helt fristående från kriminalvården och saknar därmed dess möjligheter till tvång och restriktioner. Tonvikten på uppdraget ligger på sjukvård även fast patienten är dömd till vård till följd av psykisk sjukdom. I vården ska behovet av samhällsskydd beaktas men det psykiatriska vårdbehovet ska vara vägledande för den behandling som ges. Alla har rätt till ett humant omhändertagande oavsett bakgrunden till tvångsvården. Vidare ansvarar sjukhuset för ett varierande antal patienter som efter länsrättsbeslut erhållit öppen tvångsvård (LPT) eller öppen rättspsykiatrisk vård (LRV).

Ekonomiska förutsättningar

Tkr	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Budgetram:			
<i>Hälso- och sjukvård</i>			
Hälso- och sjukvård *	5 246 905	5 345 135	5 499 303
Hälso- och sjukvård, övrig**	445 163	504 030	535 275
Hälsoval	932 106	975 475	1 003 765
Tandvård	181 523	185 880	191 270
<i>Regional verksamhet</i>			
Regional verksamhet	372 546	385 636	396 751
<i>Ledning- och stöd</i>			
Landstingsgemensamt	242 086	251 066	270 539
Landstingsdirektörens staber	174 090	175 527	178 861
Verksamhets- och ledningsservice inkl pol.ledn.	138 676	126 033	128 853
Totalt	7 733 095	7 948 782	8 204 617
Resultatkrav:			
Regionsjukhuset Karsudden	-25 000	-20 000	-17 000
Investeringsram:			
<i>Hälso- och sjukvård</i>			
Hälso- och sjukvård			
- Utrustning	101 100	101 200	101 200
Regionsjukhuset Karsudden			
- Fastigheter	46 600	75 000	75 000
- Utrustning	7 500	400	400
<i>Ledning- och stöd</i>			
Landstingsdirektörens staber			
- IT	25 000	25 000	75 000
- Utrustning	275	275	250
Verksamhets- och ledningsservice inkl pol.ledn.			
- Fastigheter, FM-enheten	416 100	732 100	598 000
- Billeasing, FM-enheten	10 000	10 000	10 000
- Utrustning, FM-enheten	3 000	3 000	3 000
- Utrustning, övriga VLS	275	275	250

*I landstingsstyrelsens budget kommer budgetramen fördelas på division kirurgi, medicin, medicinsk service, psykiatri och funktionshinder samt divisionsgemensamt.

**Budgetramen avser bl a landstingets kostnad för privata vårdgivare, rättspsykiatrisk vård, satsningar samt fastighetsplanen.

Förändringar budgettram

Tkr	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Hälso- och sjukvård			
Föregående års budget	4 924 380	5 246 905	5 345 135
Generell uppräknig	116 937	125 230	154 168
Utökad ram	100 000	-27 000	
Kontaktsjuksköterskor (LS §30/15)	3 500		
Hepatit C, kostnadstäckning	-23 000		
Utbildning proceedo	-1 000		
Habilitering och hjälpmedel, flytt	121 905		
Strategiska hälso- och sjukvårdsstaben, flytt	2 683		
Länsgemensam fotvård, flytt	1 500		
Årets budgettram	5 246 905	5 345 135	5 499 303
Hälso- och sjukvård, övrig			
Föregående års budget	406 869	445 163	504 030
Generell uppräknig	6 379	6 667	8 245
Hälso- och sjukvård, statsbidrag		14 000	
Hälso- och sjukvård, kostnad	28 000	-14 000	
Fastighetsplan		23 000	23 000
Schemaläggning 2 av 5 helger	15 000		
Mobila team	10 000	10 000	
Strategiska personalsatsningar	10 000	20 000	
Rättspsykiatrisk vård	7 300		
1:a linjen barn	7 900	-800	
Avgiftsfri mammografi	3 000		
Nationellt ambulansflyg	450		
Samverksansnämnden	365		
Asylsökandes hälso- och sjukvård	20 000		
Statsbidrag för asylsökande	-25 000		
Framtidens hälso- och sjukvård	-40 000		
SYSteam Cross	-2 000		
Internetbaserade psykiatriska utredningar	-2 100		
Beredskapsjour i primärvården, flytt	-1 000		
Årets budgettram	445 163	504 030	535 275
Hälsoval			
Föregående års budget	890 191	932 106	975 476
Generell uppräknig	21 365	22 369	28 289
Fler primärvårdsläkare	15 000	15 000	
Stärkt psykologkompetens inom primärvården	6 000	6 000	
Skydd mot TBE för barn (LF §84/15)	450		
Systemutveckling, listning och privata vårdgivare	-400		
Beredskapsjour i primärvården, flytt	1 000		

Tkr	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Länsgemensam fotvård, flytt	-1 500		
Årets budgetram	932 106	975 475	1 003 765
Tandvård			
Föregående års budget	179 222	181 523	185 880
Generell uppräknig	4 301	4 357	5 390
Reducering av ram	-2 000		
Årets budgetram	181 523	185 880	191 270
Habilitering			
Föregående års budget	127 313	0	0
Generell uppräknig	3 056		
Neuropsykiatri, flytt	-2 000		
Habilitering och hjälpmedel, flytt	-128 369		
Årets budgetram	0	0	0
Regional verksamhet			
Föregående års budget	351 097	372 546	385 636
Generell uppräknig	8 249	8 740	10 815
Utökad kollektivtrafik	10 000		
Nytt biljettsystem, förändr taxa länskort, zonindelning	2 000	4 000	
Citybanan	1 000		
Medfinansiering EFS-projekt	350	350	300
Kreativ näring (medarrangör Mälartinget)	-150		
Årets budgetram	372 546	385 636	396 751
Landstingsgemensamt			
Föregående års budget	244 495	242 086	251 066
Pensioner	3 369	9 362	12 575
LÖF, premien	1 702		
Avgift Sveriges kommuner och landsting, uppräknig	163	167	207
Finansiella omkostnader	25		
Interna räntor, nivåjustering	-3 230		
Oförutsedda kostnader	-4 438	-549	6 691
Årets budgetram	242 086	251 066	270 539
Landstingsdirektörens staber			
Föregående års budget	143 100	174 090	175 527
Generell uppräknig	3 434	4 179	5 090
Landstingsdirektörens projektmedel	15 000		
Heltidssatsning, PU	6 000		
Miljösatsningar	5 000		

Tkr	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Habilitering och hjälpmedel, flytt	6 464		
Ekonomisystem		-1 000	
Strategiska hälso- och sjukvårdsstaben, flytt	-3 512		
Effektivisering	-1 396	-1 742	-1 756
Årets budgetram	174 090	175 527	178 861
Verksamhets- och ledningsservice inkl politisk ledning			
Föregående års budget	143 243	138 676	126 033
Generell uppräknig	3 438	3 328	3 655
Verksamhetsnära service	5 000	5 000	
E-handelssystem	-2 800		
Strategiska hälso- och sjukvårdsstaben, flytt	829		
Effektivisering	-11 034	-20 971	-835
Årets budgetram	138 676	126 033	128 853

Nämnden för primärvård

Nämnden har vårdgivaransvar för drift och utförande av primärvård i egen regi inom ramen för vårdvalssystemet.

Den Sörmländska primärvården följs upp av Hälsovalsberedningen, som sorterar under Landstingsstyrelsen.

Nämnden ansvarar för personal- och arbetsmiljöfrågor inklusive uppgifter enligt medbestämmandelagen inom sitt verksamhetsområde.

Därutöver ska nämnden

- Utveckla verksamheten inom ramen för sina uppdrag
- Göra inköp inom ramen för sina uppdrag

Ekonomiska förutsättningar

Tkr	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Investeringsram			
- Utrustning	1 700	1 800	1 800

Nämnden för kultur, utbildning och friluftsverksamhet

Kultur, utbildning och friluftsverksamhet

Nämnden för kultur, utbildnings- och friluftsverksamhet ansvarar för den kultur- och utbildningsinsats som bedrivs inom landstinget samt verksamheterna inom Sörmlands Naturbruk med Nynäs slott.

Verksamheterna inom nämndens ansvarsområde styrs av och ska anpassas till såväl landstingets mål och uppdrag, som till statliga mål och uppdragsregleringar. Nämnden ansvarar bland annat för personal- och arbetsmiljöfrågor inklusive uppgifter enligt medbestämmandelagen inom sitt verksamhetsområde.

Folkhögskolorna behöver ta hänsyn till folkbildningsförordningen och det folkbildningspolitiska nationella målen. Naturbruksgymnasiet styrs av Skollagen gällande gymnasieförordning och Skolverkets föreskrifter.

Dammsdal erbjuder skola och boende för ungdomar med autismspektrum-tillstånd. Ungdomarna, i åldrarna 12-21 år kommer från olika delar av landet och befinner sig på olika utvecklingsnivåer. Samtliga elever har stora svårigheter med tidigare skolgång och/eller i sin sociala miljö. Målet med verksamheten är att eleverna efter avslutad skolgång ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt efter sina förutsättningar. Tillsammans med eleven upprättas en individuell utvecklingsplan för boendet samt studieplan och utvecklingsplan för arbetet i skolan. Verksamheten är förlagd i Vingåker.

Ekonomiska förutsättningar

Tkr	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Budgetram	100 325	107 732	116 857
Resultatkrav	0	-3 000	-1 000
Investeringsram			
- Utrustning, KUS	5 500	24 600	9 100
- Utrustning, Dammsdal	650	350	300
Förändringar budgetram:			
Föregående års budget	94 067	100 325	107 732
Generell uppräknings	2 258	2 407	3 125
Hyreskostnad länsmuseum	4 000	5 000	6 000
Årets budgetram	100 325	107 732	116 857

Nämnden har rätt att disponera eget kapital under 2017 och 2018 för Sörmlands museum.

Prestationsersättning

För utbildningsverksamheten gäller följande specifika ersättningsregler för 2016.

Bidragsberättigade kurser	Deltagarveckor	Å-pris	Ersättning totalt (tkr)
Åsa folkhögskola	7 700	1 082	8 331
Eskilstuna folkhögskola	7 850	1 082	8 494

Ovan angivna ersättningar, kronor per deltagarvecka, utgår för faktiskt genomförda deltagarveckor totalt inom intervallet 81 – 110 %. För antalet genomförda deltagarveckor inom intervallet 0 – 80 %

Nämnden för kultur, utbildning och friluftsvksamhet

utgår 80 % av beloppet i kolumnen ”Ersättning totalt”. För antalet genomförda deltagarveckor utöver 110 % av angiven volym utgår 20 % av ersättningen per deltagarvecka.

Huvudmannabidraget till Eskilstuna folkhögskola och Åsa folkhögskola uppgår till ett belopp som beräknas genom att det totala beloppet för respektive folkhögskola reduceras med den intäkt som skolans fakturering av interkommunal avgift ger. Slutlig reglering görs i årsbokslutet.

Gemensamma nämnder - Samrådsorgan

Gemensam nämnd

Gemensam nämnd för samverkan mellan Landstinget Sörmland och Landstinget Västmanland, DU-nämnd

Landstinget Sörmland och Landstinget Västmanland har en gemensam nämnd för samverkansfrågor, DU-nämnd. Till nämnden hör ett utskott för de båda landstingens inköpsverksamhet. Landstinget Sörmland är värmlandsting och den gemensamma nämnden ingår i detta landstings organisation. Landstingets styrmodell tillämpas endast avseende upphandlingsverksamheten.

Nämnden har följande uppgifter:

- samverka i strategiska frågor kring utvecklingen av landstingens regionala samarbete
- vara beredningsorgan för ärenden till de gemensamma styrelsesammanträdena med de båda landstingen
- att stimulera till, och föreslå utveckling av samverkansområden mellan de båda landstingen
- att stimulera till avtalssamverkan samt följa redan etablerad samverkan mellan landstingen
- att ansvara för all upphandlings- och inköpsverksamhet, exklusive den upphandling av förbrukningsvaror som utförs av den gemensamma varuförsörjningsnämnden, för de båda landstingen
- utse ledamöter till DU-nämndens utskott för upphandlingsverksamhet
- ytterligare uppgifter kan tillkomma efter beslut i respektive landsting

Nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård

Enligt särskild överenskommelse mellan Landstinget Sörmland och samtliga länets primärkommuner har en gemensam nämnd för vård, omsorg och hjälpmedel i Sörmland bildats 2011. Sedan 2015 har nämnden fördjupat ansvar kring socialtjänstfrågorna. Landstinget Sörmland är värdkommun och den gemensamma nämnden ingår i Landstingets organisation.

Nämnden ansvarar för:

- att tillhandahålla individuella hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning
- forskning och utveckling avseende socialtjänst och hälso- och sjukvårdsfrågor inom Sörmland – FoUis
- vård- och omsorgscollege på regional nivå

Vad gäller hjälpmedel är nämndens uppgift att trygga en god, effektiv och lättillgänglig hjälpmedelsförsörjning för invånarna i landstinget och kommunerna.

Nämnden ska vidare ansvara för att följa upp och föreslå utveckling av samverkansmöjligheter till huvudmännen inom följande vård-, omsorgs- och hälso- och sjukvårdsverksamheter, som riktar sig till för huvudmän med gemensamma brukargrupper:

- Äldre
- Den kommunaliserade hemsjukvården
- Barn- och unga som behöver särskilt stöd
- Personer med funktionsnedsättning
- Personer med psykisk ohälsa och sjukdom
- Riskbruk, missbruks- och beroendevård
- Projekt/utvecklingsarbete som bedrivs med stöd av statliga medel och som kräver regional överenskommelse

Ekonomiska förutsättningar

Tkr	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Investeringsram			
- Hjälpmedel, landstinget	27 100	27 300	27 500
- Hjälpmedel, kommunala	11 300	11 500	11 700
- Utrustning	2 000	2 000	2 000

Patientnämnden

Patientnämnden, som är gemensam för landstinget och länets nio kommuner, ingår i Landstingets Sörmlands politiska organisation. Dess uppgift är att stödja och hjälpa patienter inom hälso- och sjukvården, som bedrivs av landsting eller kommun, samt enligt avtal med dessa, den allmänna omvårdnad som ges enligt socialtjänstlagen i samband med hälso- och sjukvård samt tandvård enligt tandvårdslagen som bedrivs av landsting.

Patientnämnden handhar även rekrytering, utbildning och förordnanden av stödpersoner till patienter som vårdas enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT), lagen om rättspsykiatrisk vård (LRV) samt enligt smittskyddslagen.

Ekonomiska förutsättningar

Tkr	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Föregående års budget	2 510	2 570	2 632
Generell uppräknings	60	62	76
Årets budgetram	2 570	2 632	2 708

Samverkansnämnden Uppsala-Örebro

Syftet med samverkansnämndens arbete är att stödja de samverkande landstingen att fullgöra sin uppgift genom att:

- Identifiera/analysera problemställningar
- Skapa arenor för samverkan
- Initiera aktiviteter

Målet är att åstadkomma mervärde genom samverkan som ska leda till:

- Likartade förutsättningar för medborgaren vad gäller access till hälso- och sjukvården oavsett sjukvårdshuvudman
- Kvalitetshöjningar/bättre resursutnyttjande inom den sjukvård som produceras inom regionen

Samverkansnämnden för Uppsala-Örebro består av ledamöter från landstingen i Sörmland, Dalarna, Värmland, Örebro, Gävleborg, Västmanland och Uppsala.

Varuförsörjningsnämnden

Nämndens uppgift är att ansvara för den gemensamma varuförsörjningen av förbrukningsvaror till hälso- och sjukvården, inklusive tandvården, i landstingen i Dalarna, Västmanland, Sörmland och Örebro län. Organisatoriskt har nämnden sin hemvist inom landstinget i Uppsala.

Samrådsorgan

Landstingets råd för funktionshindersfrågor

Landstingets råd för funktionshindersfrågor är ett samrådsorgan mellan handikapporganisationerna i länet och landstingets förtroendevalda. I rådet finns också tjänstemän från Landstinget Sörmland och adjungerade representanter för länsmyndigheter.

Rådet fungerar som mötesplats för information, diskussion och dialog kring aktuella frågor som rör hälso- och sjukvård. Parterna arbetar gemensamt och i sina organisationer med att sprida kunskap och information samt skapa kanaler för att lyfta frågor i dialogen mellan medborgare och politiker.

Landstinget representeras av tre ledamöter och tre ersättare, vilka utses av Landstingsstyrelsen.

Landstingets pensionärsråd

Landstingets pensionärsråd är ett samrådsorgan mellan pensionärsorganisationerna i länet (distriktsorganisationer) och landstingets förtroendevalda. Rådet fungerar som mötesplats för information, diskussion och dialog kring aktuella frågor om i första hand hälso- och sjukvård.

Genom rådet kan landstinget på ett tidigt stadium informera pensionärerna om planerad verksamhet som berör denna grupp. Pensionärerna har genom rådet även möjlighet att på motsvarande sätt föra fram synpunkter och krav på olika verksamheter.

Landstinget representeras av tre ledamöter och tre ersättare, vilka utses av landstingsstyrelsen.

Samkultur Sörmland

Samkultur Sörmland är en regional samverkansgrupp som skall verka för att utveckla kulturlivet i hela länet genom dialog och samråd. Målet är att föra kulturen närmare medborgarna. Samrådet ger förutsättningar för ett ökat regionalt inflytande och ansvar i arbetet med Kultursamverkansmodellen.

Till samrådet utses en ledamot och en ersättare per kommun och landstinget representeras av ordförande och 2:e vice ordförande i Nämnden för kultur, utbildning och friluftsverksamhet. Ledamöterna utses av respektive kommunstyrelse/landstingsstyrelsen. Ordförande i samverkansgruppen utses av landstinget.

Bolag och förbund

Kollektivtrafikmyndigheten

Enligt kollektivtrafiklagen ska en kollektivtrafikmyndighet finnas i respektive län. I Sörmland organiseras myndigheten i form av ett-nytt för ändamålet bildat kommunalförbund. Myndigheten äger i sin tur Länstrafiken Sörmland AB. Bolaget bedriver för myndighetens räkning-kollektivtrafiken.

Regionförbundet Sörmland

Regionförbundet Sörmland arbetar i huvudsak med områdena infrastruktur och kommunikationer, näringslivsutveckling och kompetensutveckling. Internationalisering, hållbar utveckling och ungdomsfrågor är perspektiv som ska genomsyra alla områden.

På uppdrag av landstinget ansvarar Regionförbundet Sörmland även för regionala turismfrågor samt för ALMI Företagspartner Sörmland vars uppdrag är att främja utvecklingen av konkurrenskraftiga små och medelstora företag samt stimulera nyföretagandet i syfte att skapa tillväxt och förnyelse i svenskt näringsliv. Medlemmar i Regionförbundet Sörmland är landstinget och länets samtliga kommuner.

Samordningsförbundet RAR

Samordningsförbundet RAR har till uppgift att besluta om stöd och riktlinjer för den finansiella samordningen, stödja verksamhet mellan samverkansparterna, finansiera insatser som avser individer som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser, besluta på vilket sätt de medel som står till förfogande för finansiell samordning ska användas, svara för uppföljning och utvärdering av rehabiliteringsinsatserna samt upprätta budget och årsredovisning för den finansiella samordningen

Medlemmar i Samordningsförbundet RAR är landstinget, försäkringskassan, länsarbetsnämnden och länets samtliga kommuner.

Mälardalsrådet

Mälardalsrådet är en ideell och politiskt styrd organisation vars syfte är att arbeta för en internationellt konkurrenskraftig och hållbar storstadsregion som är attraktiv att leva och verka i. Organisationens medlemmar utgörs av kommuner och landsting i Stockholm-Mälarenregionen och fungerar som ett råd för samverkan mellan politik, näringsliv och akademi.

Mälardalsrådet driver processer inom tre områden:

- Infrastruktur och kommunikationer.
- Kunskaps- och kompetensförsörjning.
- Internationell benchmarking.

Mälardalsrådet organiserar fyra utskott vilka fungerar som storregionala mötesplatser inom respektive verksamhetsområde – Kultur, Näringsliv- och FoU, Miljö och Planering- och trafik.

Ägardirektiv 2016-2018 för Vita Huset i Nyköping AB

Ägardirektiv 2016-2018 för Vita Huset i Nyköping AB

Vita Huset i Nyköping AB är moderbolag Landstinget Sörmlands bolagskoncern. Koncernen är en del av den totala landstingsverksamheten. I landstingets bolagspolicy och grundläggande ägardirektiv, beslutade i LF 2014-04-29 (LS-LED14-001-6) § 47, finns allmänna riktlinjer för landstingets bolag som Bolaget har att följa utöver dessa ägardirektiv.

Syftet med Bolagets verksamhet

Ändamålet med Bolagets verksamhet är att tillsammans med dotterbolagen utveckla bolagens verksamhet på ett värdeskapande sätt, leda och samordna bolagen samt initiera och driva särskilda projekt i syfte att utveckla landstingets bolagsverksamhet.

Inriktning och omfattning av verksamheten

Bolaget ska som moderbolag äga och förvalta aktier i Landstinget Sörmlands helägda bolag. Bolagets ska verka värdeskapande för ägaren och utveckla styr- och samverkansformer inom bolagskoncernen, och mellan landstinget och bolagen. Utvecklingsinsatserna skall även innefatta utbildning för styrelserna och företagsledningarna.

Bolaget ska följa den styrmodell som landstinget tillämpar, vilket för närvarande är balanserad styrning. Landstinget fastställer övergripande strategiska mål utifrån följande fem perspektiv: medborgare, personal, process och förnyelse, miljö samt ekonomi. Bolaget ska utifrån sitt ansvarsområde styra och följa upp verksamheten utifrån landstingets perspektiv och strategiska mål.

Kapitalförsörjning

Bolagets aktiekapital är 10 mnkr. Bolagets kapitalbehov i övrigt skall tillgodoses genom att Bolaget på avtalade villkor ingår i landstingets koncernkontosystem. Bolaget skall ej räkna med ytterligare kapitaltillskott från Ägaren. Förvärv av aktierna i D-data AB, 10 mnkr, ska finansieras genom externt lån.

Finansiella mål

Koncernen skall uppvisa ett positivt rörelseresultat. Till Bolaget ska Folktandvården i Sörmland AB, Sörmland Landstingsservice AB och D-data AB lämna koncernbidrag motsvarande moderbolagets löpande utgifter. För bolagets soliditet är målsättningen 95 %. Till Ägaren utdelas tillgängligt fritt kapital. Bolagskoncernen ska ge en god avkastning till landstinget som ägare. Därutöver ska bolaget beakta och styra möjligheter att inom koncernen omfördela vinstmedel i syfte att stärka det samlade egna kapitalet.

Övrigt

Bolaget skall upprätta årshjul innehållande bolagskoncernens plan för rapportering, möten, beslutsärenden och övriga större bolagsgemensamma planer.

Bolagets köp av tjänster från Landstinget Sörmland regleras genom avtal.

Ägardirektiv 2016-2018 för Vita Huset i Nyköping AB

Punkt 3 i det grundläggande ägardirektivet som avser Landstingets samtliga helägda bolag berör koncernnyttan och samordningsområden. I förlängningen innebär samordningen även brukande av gemensamma system. Om nackdelar kan uppstå för det enskilda bolaget skall samråd ske mellan bolagets styrelse och landstingsstyrelsen. System som betecknas som landstingsgemensamma är:

- Personaladministrativt system
- Ekonomisystem
- ekS
- BI-system
- Planerings- och uppföljningsverktyg (PLUSS)
- System för avvikelserapportering
- mfl

Ägardirektiv till dotterbolagen

- Bolaget skall till dotterbolagen ange ett treårigt ägardirektiv för 2016-2018. Direktiven revideras årligen.
- Bolaget skall till dotterbolagen ange direktiv om bolagens ändamål, verksamhetsinriktning, kapitalförsörjning, samt finansiella mål.
- Styrelsen i bolaget skall vid årets slut genom bolagens årsredovisningar, med ledamöternas underskrift, intyga att bolaget verkat inom ramen för fastställt ändamål.
- Bolaget skall verka för transparens och uppföljning av kvalitetsutvecklingen i dotterbolagen, samt bolagsgemensamma nyckeltal/indikatorer.
- Bolaget ska till dotterbolagen lämna direktiv om att tillförsäkra sig möjligheterna att kontrollera och följa upp verksamheter som lämnas ut till privata utförare. Bolaget ska vidare följa upp att direktivet efterlevs av dotterbolagen. *I kommunallagen, 3 kap § 19, om kommunala entreprenader anges att kommuner ska tillförsäkra sig möjligheterna att kontrollera och följa upp verksamheter innan en kommunal angelägenhet lämnas ut till någon annan. Vidare ska kommunen tillförsäkra sig tillgång till information som gör det möjligt för allmänheten att få insyn i hur angelägenheten utförs. Landstinget Sörmlands program för uppföljning av externa vårdgivare ska följas.*

Folktandvården i Sörmland AB

Till Folktandvården skall följande specifika direktiv anges:

- Bolaget skall enligt anvisningar lämna en separat ekonomisk redovisning per verksamhetsgren enligt den gemensamma modell som huvudmännen tagit fram
- Direktiv om utdelning till moderbolaget ska anges.

Sörmland Landstingsservice AB

Moderbolaget ska främja partnerskap mellan dotterbolaget och berörda verksamheter inom Landstinget Sörmland och att gemensamma mål sätts inom respektive verksamhetsområde, samt genom ägardirektiv partnerskapets innebörd.

Till Landstingsservice skall följande specifika direktiv anges:

- Bolaget ska erhålla kostnadseffektiva priser till beställaren och ej driva verksamheten i vinstsyfte.

Ägardirektiv 2016-2018 för Vita Huset i Nyköping AB

- Bolagets kostnader ska redovisas transparent för beställaren. Priser för tjänster/produkter som säljs till landstinget fastställs i förhandling med landstingets FM enhet.
- Bolagets roll, mandat och ansvar i den med beställaren gemensamma verksamheten ska vara på taktisk och operativ nivå, dvs hur leveransen sker.
- Bolaget ska utifrån sin roll och brukarens behov, tillsammans med beställaren, bidra till gemensamma mål.
- Bolaget ska verka värdeskapande för brukaren och samhällsnyttan.

D-data AB

Moderbolaget ska främja partnerskap mellan dotterbolaget och berörda verksamheter inom Landstinget Sörmland och att gemensamma mål sätts inom respektive verksamhetsområde, samt genom ägardirektiv partnerskapets innebörd.

Till D-data AB skall följande specifika direktiv anges:

- Bolaget ska skapa ett mervärde för brukaren och ej driva verksamheten i vinstsyfte.
- Bolagets kostnader ska redovisas transparent för beställaren.
- Bolagets roll, mandat och ansvar i den med beställaren gemensamma verksamheten ska vara på taktisk och operativ nivå, dvs hur leveransen sker.
- Bolaget ska utifrån sin roll och brukarens behov, tillsammans med beställaren, bidra till gemensamma mål och följa beställarens strategi.
- Bolaget ska verka värdeskapande för brukaren och samhällsnyttan.
- Bolaget ska ange direktiv inom säkerhetsområdet, som krisledning, kris och katastrofberedskap, behörighetsstyrning och informationssäkerhet.

